

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek

Bakalářská práce

Autor: Tereza Zemanová
Studijní program: Sociální patologie a prevence (B0923A190001)
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. Et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.
Oponent práce: JUDr. Miroslav Antl

Zadání bakalářské práce

Autor: Tereza Zemanová

Studium: P21K0113

Studijní program: B0923A190001 Sociální patologie a prevence

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek**

Název bakalářské práce AJ: Illegal actions committed under the influence of addictive substances

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá tématem protiprávního jednání páchaného pod vlivem návykových látek. Práce se zaměřuje na druhy protiprávního jednání páchaného v České republice, které blíže rozebírá. Jejím dalším zaměřením jsou návykové látky a alkohol a hlavním tématem na to navázaným je, jaké protiprávní jednání v jejich závislosti může nastat. Blíže jsou v práci popsány věk pachatelů, jejich pohlaví a v neposlední řadě nejčastější druhy protiprávního jednání. Práce mapuje, kolik pachatelů páchá protiprávní jednání pod vlivem návykových látek a alkoholu a jaké návykové látky dominují při páchání protiprávního jednání. Empirická část mapuje zmiňovanou problematiku.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8432-X.

NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Základy kriminologie*. Dotisk. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-706-6821-0.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-312-4.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

Oponent: JUDr. Miroslav Antl

Datum zadání závěrečné práce: 28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce Mgr. Et Mgr. Stanislavy Svoboda Hoferkové, Ph.D., LL.M. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Tereza Zemanová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce Mgr. Et Mgr. Stanislavě Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M., a to za její odborné a příkladné vedení této bakalářské práce, za její cenné rady a trpělivost, zejména také za její čas a vstřícnost, kterou mi poskytla při vedení této práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině a svým blízkým za podporu a toleranci po celou dobu studia.

Anotace

ZEMANOVÁ, Tereza. *Protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 56 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá tématem protiprávního jednání páchaného pod vlivem návykových látek. Práce se zaměřuje na dělení druhů protiprávního jednání, které je v České republice nejvíce rozšířené. Práce mapuje protiprávní jednání a jeho rozdělení podle věku pachatele, jeho pohlaví a druhu kriminality. Dále je protiprávní jednání rozděleno dle dělení drogové kriminality na primární a sekundární drogovou kriminalitu. Práce mapuje dále pojmy jako návykové látky, které dělí na legální a nelegální. Dále jejich účinek na jednání člověka. V neposlední řadě tato bakalářská práce mapuje, kolik pachatelů páchá protiprávní jednání a dále kolik se jich dopouští tohoto jednání pod vlivem návykových látek a dále mapuje, o jaké návykové látky se v daném protiprávním jednání jedná. Empirická část této bakalářské práce mapuje zmiňovanou problematiku za užití analýzy dat.

Klíčová slova: protiprávní jednání, trestný čin, přestupek, pachatel, návyková látka, drogy, alkohol

Annotation

ZEMANOVÁ, Tereza. *Illegal actions committed under the influence of addictive substances*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 56 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis deals with the topic of offences committed under the influence of addictive substances. The thesis focuses on the division of the types of offences that are most widespread in the Czech Republic. The thesis maps the offences and their distribution according to the age of the offender, his/her gender and the type of crime. Furthermore, the offences are divided according to the division of drug crime into primary and secondary drug crime. The thesis further maps concepts such as addictive substances, which it divides into legal and illegal. Further, their effect on the actions of a person. Last but not the least, this bachelor thesis maps how many offenders commit the offence and further how many of them commit the offence under the influence of addictive substances and further maps what are the addictive substances involved in the offence. The empirical part of this bachelor's thesis maps the mentioned issues using data analysis.

Keywords: offence, misdemeanour, offender, addictive substance, drugs, alcohol

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod.....	9
1 Charakteristika vybraných druhů návykových látek	10
1.1 Legální návykové látky	10
1.2 Nelegální návykové látky.....	11
1.3 Závislost a protiprávní jednání.....	12
2 Protiprávní jednání, příbuzné pojmy a nauka.....	15
2.1 Primární drogová kriminalita	22
2.2 Sekundární drogová kriminalita.....	24
3 Výzkumné šetření protiprávního jednání páchaného pod vlivem návykových látek a stanovené hypotézy	26
3.1 Hypotézy	26
3.2 Statistiky spáchaného protiprávního jednání	29
3.3 Spáchané protiprávní jednání podle druhu návykové látky	32
3.4 Shrnutí empirické části.....	39
3.5 Ověření hypotéz	47
3.6 Závěr empirické části	49
Závěr	51
Seznam použité literatury a zdrojů	52
Seznam použitých tabulek	55
Seznam použitých grafů.....	56

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek. V této bakalářské práci je pod pojmem návykové látky obsažen jak alkohol, tak nelegální drogy. Práce se zabývá protiprávním jednáním, příbuznými pojmy a dalším. Jedná se například o kriminologii, kriminalitu, trestný čin, přestupek a dále práce mapuje problematiku primární a sekundární drogové kriminality. Práce dále obeznámí čtenáře s návykovými látkami a ukáže jejich dělení na legální a nelegální. Postupně práce přechází v problematiku závislosti na návykových látkách a spojuje problematiku závislosti a protiprávního jednání.

Výše uvedená témata jsou v této práci dělena na tři hlavní kapitoly, kdy první kapitola má dvě podkapitoly, ve kterých se zabývá rozdílem mezi primární drogovou kriminalitou, což je kriminalita zabývající se trestnými činy, které porušují drogové zákony, které jsou zde ve výčtu z trestního zákoníku popsány a dále podkapitola sekundární kriminalita, která mapuje spojitost mezi užíváním návykových látek a kriminálním jednáním, někdy uváděna jako kriminalita obstarávací. Druhá kapitola má dvě podkapitoly, kdy jedna jsou legální návykové látky, ve kterých se nachází výčet nejnámějších legálních látek užívaných zejména na území České republiky a dále druhá podkapitola, kde se nachází nelegální návykové látky a jejich výčet a popis. Ve třetí kapitole se nachází propojení návykových látek a závislosti na nich s protiprávním jednáním, a to ve spojení protiprávní jednání a alkohol a nelegální drogy a kriminalita.

Dále práce obsahuje čtvrtou kapitolu, která je empiricky zaměřená na statistiky protiprávního jednání páchaného v České republice a porovnání v Pardubickém kraji za období od roku 2017 do roku 2023. Tato kapitola je členěna na šest samostatných podkapitol, ve kterých se nachází hypotézy, statistiky protiprávního jednání a statistiky protiprávního jednání spáchaného pod vlivem návykové látky, dále se zde nachází shrnutí empirické části a ověření hypotéz se závěrem empirické části. Pro tuto část práce byly využity interní statistiky Policie České republiky.

Práce si dává za cíl přiblížit čtenáři dané téma a pojmy k němu potřebné. V její empirické části si klade za cíl, zda kriminalita klesá nebo stoupá, jaký druh kriminality převládá v Pardubickém kraji, jaká návyková látka převládá v páchaní trestné činnosti na území Pardubického kraje.

1 Charakteristika vybraných druhů návykových látek

„Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“ (Zákon trestní zákoník, § 130)

Podle Štáblové se v domácí i zahraniční literatuře setkáváme s nejednotností při používání pojmů návyková látka, droga, omamné a psychotropní látky, i když jsou některé vymezené zákonnou normou. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 427)

„Drogovou scénu lze charakterizovat jako velmi uzavřenou, založenou na osobní znalosti a kontaktech, promítajících se do systému výroby a distribuce.“ (Miovský, Šejvl, 2008, s. 147)

1.1 Legální návykové látky

Alkohol je návykovou látkou. Jedná se o tzv. legální návykovou látku. Podle Nikla se do alkoholu řadí lihoviny, destiláty, víno, pivo a jiné nápoje obsahující více než 0,5 objemového procenta alkoholu. Alkohol je spojován s kriminalitou a týká se činů, jejichž cílem je nedovolená výroba alkoholu, činů v souvislosti se zákazem konzumace alkoholu určitými skupinami osob a při výkonu zaměstnání či jiné činnosti (podávání alkoholu mládeži, ohrožení pod vlivem návykových látek) a činů páchaných pod vlivem alkoholu zejména se jedná o násilnou a mravnostní kriminalitu a dále o kriminalitu páchanou v dopravě. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 22) „Zde máme drogu, která může srazit k zemi dospělého člověka během půl hodiny, která každý rok zabíjí a mrzačí tisíce lidí na silnicích, vyvolává závislost, násilí, nemoc a sebevraždy, zjitřuje už beztak zoufalou situaci bezdomovců, a přesto je volně přístupná, veřejně propagovaná a je vnímaná ne jako tvrdá droga, ale jako prostředek vzbuzující veselou družnou náladu.“ (Tyler, 2000, s. 25)

Tabák jako další legální návyková látka pochází z usušených listů rostliny rodu *Nicotiana*, jehož nejpopulárnější a nejčastěji užívaný druh nese název *Nicotiana tabacum*, které má svůj původ v Americe. Od přelomu století získaly postavení na světovém trhu průmyslově vyrobené cigarety. Cigarety obsahují kouř, který kuřáci vdechují do plic a vypouštějí do vzduchu. Tuhé částice obsahují nikotin, benzen a dehet. Plynná fáze obsahuje oxid uhelnatý, což je hlavní složka jedovatých výfukových plynů motorových vozidel dále obsahuje čpavek a formaldehyd, což jsou látky schopné vyvolat některé

druhy rakoviny. (Tyler, 2000, s. 343) Nikotin je rostlinný alkaloid, který je hlavní psychoaktivní složkou tabáku. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 121)

1.2 Nelegální návykové látky

Mezi nelegální návykové látky řadíme **konopné drogy**. Jedná se o nelegální návykovou látku. Označuje všeobecný termín užívaný k pojmenování jednotlivých psychoaktivních složek marihuany, Cannabis sativa, se označuje jako cannabis THC – delta 9tetrahydrocannabinol. Zneužívá se marihuana a hašiš. Marihuana se kouří a hašiš je konopná prskyřice, která obsahuje až 40 % aktivních látek. Tento se kouří, vyrábí se z něj cukrovinky a jiné. Negativní následky marihuany mohou přetrvávat až 24 hodin. THC jde v moči identifikovat až sedm až deset dnů. Při užívání marihuany se může objevit paranoidní stav. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 75) Mezi účinky řadíme mírnou euforii až halucinace a mezi příznaky řadíme veselost, rozjařenost, uvolněnost zábran, zvýšená chuť k jídlu a další. Slangové názvy marihuany jsou tráva, Maruška, marijánka a další. (Sotolář a kolektiv, 2003, s. 247)

Další skupinou jsou **stimulanty**. Mezi ně řadíme pervitin, kokain, extázi a MDMA. Jedná se o nelegální návykové látky.

Pervitin je látka ze skupiny amfetaminů s psycho stimulačními účinky, je syntetizovaná již v roce 1888 v Japonsku, dále byla za druhé světové válce používána jako doping. Předávkování pervitinem je přibližně 35 % na celkové drogové úmrtnosti. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 134) Jeho vzhled je bílý až žlutý prášek, výjimečně hnědý prášek nebo roztok. Užívá se kouřením, šňupáním nebo nitrožilně. Mezi účinky řadíme tělesnou i duševní stimulaci, zvýšenou bdělost, snížený pocit únavy. Příznaky jsou pocení, sucho v ústech, neklid, hubnutí a možná smrt. Slangově se pervitinu říká perník, piko, rakety. (Sotolář a kolektiv, 2003, s. 246)

Kokainové drogy patří mezi psycho stimulační látky, kdy koka pochází z keřů Koky (Erythroxylon coca) původem z jihoamerických And. Aktivní složkou lístků koky je kokain, který se zneužívá v USA, západní Evropě i v České republice. Žvýkání lístků koky lehce povzbuzuje tělesnou sílu. Kokain se šnupe nebo užívá výjimečně i nitrožilně. Nejnebezpečnější formou kokainu je crack s až 90% koncentrací drogy. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 74) Vzhled kokainu je bílý prášek a jeho účinkem je tělesná i duševní stimulace, snížení pocitu únavy, náladovost a další. Mezi příznaky patří pocení, sucho v ústech, zvýšený krevní tlak. Slangově se kokainu říká koks. (Sotolář a kolektiv, 2003, s. 246)

Další látkou je extáze, MDMA, což je syntetický derivát amfetaminu a je to tzv. taneční droga, která má účinky na hranici stimulačních a halucinogenních látek. Je dostupná ve formě tablet nebo kapslí. Pravidelné užívání způsobuje oslabení imunitního systému. Extáze patří k nejrozšířenějším tanečním drogám. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 49) Extáze se užívá ústy a její účinky jsou lehké změny vědomí se zdůrazněním emocí a smyslového vnímání. Mezi příznaky patří rozšíření zornice, zrychlený puls, zvýšená tělesná aktivita a možná smrt. Slangově se nazývá éčko. (Sotolář a kolektiv, 2003, s. 245)

Další skupinou jsou **opiáty**. Mezi ně řadíme heroin, morfin, opium a metadon. Jedná se o nelegální návykové látky. Opiáty jsou nejnebezpečnějšími drogami. Jejich účinnou látkou je morfin. Tyto drogy mají vysoký závislostní potenciál. Nejzneužívanější látkou je heroin. Opium se získává vysoušením šťávy, která vytéká po naříznutí makovic máku a na vzduchu tuhne. Šťáva obsahuje alkaloidy jako morfin, kodein a papaverin, které jsou užívány v lékařství. Morfin se užívá v lékařství jako silné analgetikum a slouží k výrobě heroinu. Heroin jakožto diacetylmorfin se vyrábí z morfinu a je nejčastěji zneužívaným opiátem. Uživatelé heroinu potřebují značné finanční prostředky na nákup drogy, které získávají trestnou činností. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 127) Vzhled heroinu je prášek bílé až hnědé barvy, výjimečně jeho kostky. Užívá se nitrožilně, kouřením, šňupáním a inhalací. Jeho účinky jsou euforie, celkový duševní a tělesný útlum, zklidnění a jeho příznaky jsou stav omámení, poruchy koordinace, zpomalené reakce a možná smrt. Slangový název je herák, háčko. (Sotolář a kolektiv, 2003, s. 244)

Poslední skupinou jsou **ostatní návykové látky**, mezi ostatní návykové látky řadíme halucinogeny, mezi které patří LSD a meskalin. Dále těkavé látky, mezi které patří toluen a aceton a dále tlumící látky, mezi které řadíme léky, jako například diazepam, rohypnol a další. (Sotolář a kolektiv, 2003, s. 248)

1.3 Závislost a protiprávní jednání

Závislost na návykových látkách odpovídá definici podle Mezinárodní klasifikace nemocí. Syndrom závislosti je skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, kdy při užívání nějaké látky nebo třídy látek daný jedinec dává přednost této látce nad jedním, kterého si předtím cenil. Hlavní složkou závislosti je touha po látce. (Nešpor, 2011, s. 9)

Mezi znaky závislosti řadíme silnou touhu po látce, čemuž lze říkat craving neboli bažení po látce, což znamená touhu pociťovat účinky psychoaktivní látky. Jedná se o subjektivní příznak. (Nešpor, 2011, s. 12)

Jako druhý znak podle Nešpora rozlišujeme zhoršené sebeovládání, které úzce souvisí s prvním znakem závislosti, avšak nejsou totožné. Zhoršené sebeovládání se týká chování samotného. (Nešpor, 2011, s. 13)

Jako třetí znak závislosti je somatický odvykací stav, tento je tělesný a musí splňovat tato tři kritéria, kterými jsou nedávné vysazení nebo redukce látky po opakovaném či dlouhodobém užívání, příznaky jsou v souladu se známými známkami odvykacího syndromu a dále příznaky nejsou vysvětlitelné tělesným onemocněním nezávislým na užívání látky a nejsou ani vysvětlitelné psychickou poruchou. (Nešpor, 2011, s. 16)

Jako čtvrtá kategorie je růst tolerance. Tolerance se podle Nešpora projevuje tím, že k dosažení stejného účinku návykové látky je potřeba její větší množství, ale její vznik není zcela jasný. (Nešpor, 2011, s. 18)

Pátým znakem je zanedbávání jiných povinností a zájmů a šestý je pokračování v užívání i přes to, že je jasný důkaz o škodlivosti následku užívání. (Nešpor, 2011, s. 20)

K závislosti se váže pojem abúzus, což znamená zneužívání návykových látek a také jejich škodlivé užívání. (Nešpor, Provazníková, 1999, s. 8)

V souvislosti se závislostí existuje její léčba, která je nazývaná substituční léčbou. Některé závislosti je těžké mít pod kontrolou a je těžké se jich zbavit. Tato léčba to umožňuje a snižuje tak užívání nelegálních drog, řeší problémy s nimi spjaté a v neposlední řadě snižuje pravděpodobnost budoucí recidivy. (Buning, Verster, 2003, s. 14)

Závislost a protiprávní jednání lze popsat v souvislosti s alkoholem a nealkoholových drog a kriminality. Alkohol a jeho negativní působení na chování člověka lze popsat tak, že se člověk dostává do fáze překročení společenské hranice a člověka vede až k trestné činnosti. Trestné činy spojené s alkoholem lze zařadit do tří kategorií, a to trestné činy, u kterých je opatření alkoholu nebo jejich konzumace znakem uvedeným ve skutkové podstatě trestného činu, trestné činy spáchané v opilosti a alkohol působí jako morální odstranění zábran a trestné činy jinak související s nadměrnou konzumací alkoholu. Jelikož je alkohol v České republice legální, v závažné míře se neobjevuje kriminalita s nutností opatření alkoholu jako drogy. V České republice má dále alkohol relativně nízké ceny a je tím pádem dostupný. Nedostatek financí na alkohol se projevuje spíše žebráním, které není trestné nebo drobnou kriminalitou, jakou jsou drobné krádeže. Do trestního zákoníku byl z důvodu uvedení se alkoholovými nápoji do stavu nepřičetnosti, ať úmyslně nebo z nedbalosti, přidán trestný čin opilství, kdy je osoba,

kteřá jej spáchala trestně odpovědná. Dále mezi nejčastější trestné činy pod vlivem alkoholu patří ohrožení pod vlivem návykové látky. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 510) „Z charakteru kriminality páchané pod vlivem alkoholu je zřejmý účinek alkoholu na potlačení sociálních a morálních zábran k protispolečenskému jednání u osob, které v určité míře požíly alkoholické nápoje. Z této trestné činnosti je patrný i vliv alkoholu jako mnohdy rozhodujícího situačního faktoru uplatňujícího se v etiologii konkrétního trestního jednání.“ (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 511) Souhrnně lze konstatovat, že nadměrná konzumace alkoholu je jev, který vede proti společenskému zaměření osobnosti a ke ztrátě odpovědnosti. Požití alkoholu prohlubuje konflikty a vede k narušení občanského soužití. Trvale vysoký počet osob užívajících alkohol je mezi recidivisty. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 513)

Co se týká nealkoholové toxikomanie a kriminality, v sedmdesátých letech nebylo jasné, zda mezi těmito pojmy existuje nějaká spojitost. To bylo z důvodu zúžených možností prokazování páchaní trestné činnosti pod vlivem drog a dále z důvodu minimálních možností toto ovlivnění prokázat. Co se týká toho, jestli trestná činnosti předchází zneužívání drog nebo je to naopak, nebylo v tomto tématu dokázáno shody. Výzkumy však většinou naznačují těsný vztah abúzu drog a kriminálního chování. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 527) Podle typu deliktu a souvislostí mezi zneužíváním drog lze v platné úpravě rozlišit pět skupin deliktů, a to na drogové delikty v užším smyslu, drogové delikty v širším smyslu, trestné činy spáchané za účelem získání drogy, trestné činy spáchané pod vlivem drogy a trestné činy páchané na toxikomanech. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 529) První a druhá skupina lze zařadit do primární drogové kriminality, třetí skupina zahrnuje trestné činy, které jsou získány za účelem získání drogy nebo peněz potřebných k jejímu obstarání. Nejčastěji se jedná o majetkové delikty. Čtvrtá skupina zahrnuje činy spáchané pod vlivem návykové látky a poslední pátá skupina jsou veškeré delikty, kam jsou řazeny oběti pod vlivem návykových látek. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 530) Co se týká příčin nealkoholové toxikomanie a následné trestné činnosti, tak tyto tvoří multifaktorový komplex, který zahrnuje osobnostní faktory, faktory sociálního prostředí, samotnou drogu a její dostupnost, a také podnět k užití drogy. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 531)

2 Protiprávní jednání, příbuzné pojmy a nauka

Kapitola definice protiprávního jednání, příbuzných pojmů a věd se zabývá uvedením do tématu této práce. Jedná se o pojmy kriminologie, kriminalita, trestné činy a jejich dělení, přestupky, dále nahlédneme do hranice trestného činu v České republice. Kapitola dále mapuje nejčastější trestné činy a přestupky páchané v České republice. V samotných podkapitolách se práce zaměřuje na primární a sekundární drogovou kriminalitu v České republice.

Kriminologie

Kriminologie z latinského crimen – zločin, řeckého logos – věda. Jedná se o empirickou vědu o kriminalitě, která má nejobecnější postavení v rámci kriminálních věd. Významnou roli sehrál italský psychiatr Cesare Lombroso. Posláním kriminologie je napomáhání při vytváření účinné a realitě odpovídající trestní politiky i nauky trestního práva, a to z hlediska platného práva a z hlediska právně-politického). Kriminologie má metodickou, tedy konzultační a poradenskou funkci, dále funkci prognostickou, tedy předvídá nové vývoje kriminality a napomáhá plánování personální politiky a dále plní analytickou a informační funkci. Kriminologie jako taková nemá jednotnou definici a předmětem kriminologie je například kriminální etiologie, osobnost pachatele, viktimologie, penologie a kontrola kriminality. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 94)

Podle Novotného a Zapletala je výše zmíněný pojem definován jako: „Kriminologie je věda o zločinnosti (kriminalitě), o jejích pachatelích a jejích obětech a o její kontrole“ (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 15). Předmětem kriminologie a jejího zkoumání je v první řadě zločinnost (kriminalita).“ (Novotný, Zapletal, 1993, s. 7)

Kriminalita

Synonymem kriminality je zločinnost a je to nejzávažnější sociálně patologický jev. Kriminologie rozlišuje dvojí pojetí, tedy to užší, kdy se jedná o legální (juristické) pojetí kriminality. V tomto pojetí chápeme kriminalitu jako souhrn jednání, které trestní právo posuzuje jako trestné činy a její úroveň vyjadřuje souhrn evidovaných trestných činů. Druhé pojetí je sociologické pojetí kriminality, které je nezávislé na trestním právu a umožňuje tedy kritický přístup k platnému trestnímu právu. Toto pojetí klade důraz na úmyslné porušení trestně právních norem a do celkové úrovně kriminality zahrnuje i činy, které jsou označovány jako latentní kriminalita a dále některé závažné sociálně

patologické jevy, které jsou zatím nekriminalizované. Kriminalitu vedle kriminologie zkoumají trestně právní vědy, kriminalistika a kriminální politika, kdy každá z nich používá jiné metody a zkoumá jiná hlediska a úkoly. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 80)

Prostřednictvím statistických údajů o kriminalitě získáváme informace pouze o kriminalitě zjevné, tedy té registrované, to je tedy kriminalita, která vyšla najevo a byla evidována v oficiálních statistikách. Jde tedy o část skutečné kriminality. O další části spáchané kriminality se orgány činné v trestním řízení nedozví a tato není kriminalitou registrovanou. Jedná se o skrytou, tedy latentní kriminalitu. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 47)

Parametrem pro registrovanou kriminalitu jsou zejména oficiální statistiky kriminality, které jsou vytvářené instancemi kontroly kriminality. Dalším, ačkoliv neoficiálním zdrojem informací o kriminalitě, jako hromadném jevu jsou výzkumné statistiky vznikající sumarizací údajů o větším počtu sledovaných jednotek v průběhu kriminologického výzkumu. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 53) Existuje i řada vlivů, které deformují statistický obraz zjevné kriminality i kriminality skutečné. Značný vliv na vývoj statistických údajů o kriminalitě mají především legislativní změny, protože kriminální statistika vychází z platné právní úpravy. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 54)

Kriminální statistika v České republice zahrnuje údaje formálních instancí kontroly kriminality, to znamená policie, státních zastupitelství, soudů a vězeňství. Statistika kriminality v České republice není dosud organizačně a metodicky sjednocena. Vytvářejí jí Policejní prezidium České republiky, Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí o kriminalitě dětí a mladistvých a například Český statistický úřad. Policejní kriminální statistika představuje systém, který zřizuje Policejní prezidium České republiky. Jeho provozování je upraveno nařízením Ministerstva vnitra. Policejní statistika obsahuje údaje o zjištěné kriminalitě registrované Policií České republiky. Pro označení jednotlivých druhů trestné činnosti se používá takticko-statistická klasifikace. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 55)

Statistiku Ministerstva spravedlnosti České republiky neboli justiční statistika, zahrnuje statistiku soudů a státních zastupitelství. Tato statistika je zpracována odborem informatiky tohoto ministerstva. Vede informace o známých pachatelích, obžalovaných osobách i pravomocně odsouzených osobách a vedle počtu těchto osob je evidován i počet trestných činů. Tyto statistiky obsahují i vyřízení věci, uložené tresty a ochranná opatření. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 57) Statistika Vězeňské služby České republiky je

zpracována a publikována Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 58)

Přestupek

„Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.“ (Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 5) „Za přestupek není odpovědný ten, kdo v době jeho spáchání nedovršíl patnáctý rok svého věku.“ (Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 18)

V zákoně číslo 251/2016 Sb. Zákon o některých přestupcích nalezneme přestupky fyzických a právnických osob. Nalezneme zde přestupky proti občanskému soužití, přestupky proti majetku, přestupky na úseku podnikání, přestupky na úseku porušování práv k obchodní firmě a přestupky na úseku zdravotnictví. Další přestupky nalezneme v zákoně číslo 361/2000 Sb. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve kterém najdeme přestupky na úseku silničního provozu. Další přestupky nalezneme například v zákoně číslo 167/1998 Sb. Zákon o návykových látkách, který upravuje přestupky na úseku návykových látek. Přestupkové jednání má okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou uvedeny v zákoně číslo 250/2016 Sb. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, kdy se jedná o krajní nouzi podle § 24, nutnou obranu podle § 25, svolení poškozeného podle § 26, přípustné riziko podle § 27 a oprávněné použití zbraně podle § 28. Přestupkový zákon dále vymezuje pojem mladistvý: „Mladistvým je ten, kdo v době spáchání přestupku dovršíl patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.“ (Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 55) „Horní hranice sazby pokuty se u mladistvého snižuje na polovinu, přičemž však nesmí přesahovat částku 5000 Kč; to neplatí, je-li mladistvý podnikající fyzickou osobou.“ (Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 57)

Trestný čin

„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“ (Zákon trestní zákoník, § 13) Ustanovení § 13 trestního zákoníku charakterizuje trestný čin jako protiprávní čin, který je označený za trestný a který

vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Trestný čin je vždy zaviněné jednání pachatele, který naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, které jsou uvedené ve zvláštní části trestního zákoníku. (Mitlöhner, 2010, s. 14)

Právní odpovědnost je společenský jev, který je považován za jednu ze základních forem realizace práva. Tato odpovědnost může být založena pouze právními normami. Právní odpovědnost je specifická norma právního vztahu, ve kterém dochází na základě porušení právní povinnosti ke vzniku nové právní povinnosti sankční povahy. Úkolem není pouze udělování sankcí u porušení povinností, ale má mít preventivní nebo výchovný účinek. Právní odpovědnost plní funkci signalizační. (Mitlöhner, 2010, s. 13)

„Jen trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.“ (Zákon trestní zákoník, § 12) Protiprávnost je potřebné posuzovat z pohledu celého právního řádu, protože protiprávní jednání může být pouze to jednání, které je právním řádem zakázané a nedovolené. (Mitlöhner, 2010, s. 14)

Podle trestního zákoníku rozdělujeme trestné činy na přečiny a zločiny. „Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. (Zákon trestní zákoník, § 14)

Dalším pojmem je provinění, což je: „Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění. Nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákoník.“ (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, § 6) „Není-li zákonem stanoveno jinak, pak se rozumí mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku; má se za to, že mladistvým je i ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil osmnáctý rok věku.“ (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, § 2) Pojmem mladistvý je označována věková kategorie osob, které se dopustily trestného činu a jsou již trestně odpovědné, ale jejich postavení v rámci trestního práva je pozměněno, a to jak u trestní odpovědnosti, jejich následků, tak i v trestním řízení, a to buď v rámci obecných trestních předpisů, nebo přímo ve speciálních zákonech. (Kuchta, Válková a kolektiv, 2012, s. 322)

Podle Heretika je součástí osobnosti jeho bio-psycho-sociální stránka a jsou to potencionální činitelé pozitivních i negativních činitelů člověka. Dají se rozdělit na

vnitřní a vnější příčiny. Ty vnitřní představují osobnost pachatele a jeho poruchy a ty vnější jsou například jejich sociální prostředí. (Heretik, 1994, s. 39)

Dále rozeznáváme čin jinak trestný. Jedná se o čin spáchaný dětmi mladšími patnácti let, to znamená podle právní úpravy osobami trestně neodpovědnými pro nedostatek věku. V odborné literatuře se pro tyto osoby dále používá pojem nedospělý pachatel, nezletilý pachatel. Tento pojem se dále také používá u okolností vylučujících protiprávnost. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 37) Mezi okolnosti vylučující protiprávnost podle trestního zákoníku, které se nachází v hlavě III, řadíme krajní nouzi, nutnou obranu a svolení poškozeného.

V rámci trestného činu rozlišujeme hranici výše škody trestného činu. Podle trestního zákoníku se škodou nikoli nepatrnou rozumí škoda dosahující částky nejméně 10000 Kč. (Zákon trestní zákoník, § 138) Z tohoto jde tedy vyčíst, že hranicí pro trestný čin je částka nejméně 10000 Kč. Další škody podle trestního zákoníku jsou škoda nikoli malá dosahující částky nejméně 50000 Kč, větší škoda dosahující částky nejméně 100000 Kč, značná škoda dosahující částky nejméně 1000000 Kč a škoda velkého rozsahu dosahující částky nejméně 10000000 Kč. (Zákon trestní zákoník, § 138)

Druhy trestné činnosti

Mezi druhy trestné činnosti patří násilná kriminalita, mravnostní kriminalita, majetková kriminalita, hospodářská kriminalita a drogová kriminalita. Dále se můžeme setkat s organizovanou kriminalitou. Z interní policejní statistiky tvoří podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě za období od 01.01.2023 do 31.12.2023 v České republice 7,2 % násilní trestná činnost, 1,8 % mravnostní trestná činnost, 55,3 % majetková trestná činnost a zbylých 35,7 % je tvořeno ostatní trestnou činností.

Násilná kriminalita podle Zapletala se kriminologie od počátku věnuje problematice kriminálního násilí, a to zejména jeho závažnějších forem. Násilná kriminalita je součástí obecné kriminality a je považována za ukazatel míry kontroly kriminality ve státě. Vysoký počet násilné kriminality vyvolává v občanech pocit nejistoty. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 285) „Obecná a obecně přijatelná teorie lidské agrese však dosud nebyla formulována.“ (Netík, 1991, s. 1) Pod pojmem násilí zahrnujeme kromě destruktivního chování směřujícímu k fyzickému či slovnímu útoku vůči osobě či věci, to je agrese. (Spurný, 1996, s. 7) Násilná kriminalita je pojem kriminologický, nikoliv právní. Jedná se zejména o trestné činy proti životu a zdraví.

Dále také trestné činy proti republice a další. Jde o široký výčet trestných činů, které mají rozličnou typovou závažnost a velmi rozdílné následky. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 287) Mezi příčinnost násilní kriminality patří ekonomická nerovnost, postoje rasové nerovnosti, biologické a osobnostní faktory, abúzus návykových látek, duševní choroby a v neposlední řadě vliv masmédií. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 301)

Mravnostní kriminalita dále podle Zapletala rozlišujeme mravnostní kriminalitu, která je taktéž součástí obecné kriminality. Vyznačuje se spjatostí s pohlavním pudem. V rámci mravnostní kriminality lze rozlišit dvě kriminologicky odlišné podskupiny, a to jednání, které naplňuje pojmové znaky sexuální kriminality, jejíž podstatou je ukájení pohlavního pudu, a to formami, které společnost netoleruje. Sexuální trestné činy zasahují nejen do oblasti svobody a důstojnosti, ale také do zdravého vývoje mládeže. Další podskupinou je kriminalita spojená s prostitucí, která však není samostatně považována za trestnou činnost. Mezi tuto podskupinu kriminality spadá například trestný čin kuplířství, ohrožení pohlavní nemocí a další. Mezi oběma podskupinami mravnostních trestných činů existují kriminologické souvislosti. Další vazby jsou zejména mezi násilnou kriminalitou a také majetkovou. Do mravnostní kriminality patří také znásilnění, pohlavní zneužití podle a výše zmíněné kuplířství. Sexuálně motivované vraždy se však řadí do kriminality násilné. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 310) „Zatímco u sexuálních trestných činů stojí v popředí deviantní chování nebo násilné prosazení pachatelových sexuálních přání, u prostituce, kuplířství a obchodování s lidmi jde o různé možnosti získání peněz cestou uspokojení sexuálních potřeb jiného. Sexualita tak získává zboží charakter a je prostředkem k výdělečnému cíli.“ (Bock, Böhm, Göppinger, 1997, s. 599) Mezi příčinnost mravnostní kriminality patří sexuální deviace. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 318)

Další skupinou kriminality je **majetková kriminalita**. Podle Zoubkové jsou nejčastější majetkovou trestnou činností krádeže a podvody, které v posledních letech tvoří převážnou část kriminality stejně jako v dalších vyspělých zemích. Majetková kriminalita, jak vyplývá z názvu, je útok proti cizímu majetku. Mezi tuto kriminalitu řadíme například krádež, zpronevěra. Co se týká loupeže a vydírání, tak tyto skutky mají majetkový charakter, avšak převažuje jejich násilná povaha, a proto se řadí do kriminality násilné. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 334) „Policie České republiky ve svých statistikách člení trestné činy krádeže na krádež vloupáním a krádež prostou. Zastoupení těchto dvou forem krádeže na majetkové kriminalitě má v průběhu sledovaných let v procentuálním vyjádření rozdílný trend. Zatímco procento krádeží prostých mírně stoupá,

krádeže vloupáním mají sestupnou tendenci.“ (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 341) „Majetkovou kriminalitu je možno charakterizovat jako důsledek kulturního a civilizačního procesu a hospodářských poměrů. Tradičně byla vysvětlována především souvislostmi s chudobou, nouzí a nezaměstnaností. V posledních desetiletích v dobách hospodářské prosperity a průmyslového růstu však bývá často označována jako „kriminalita z blahobytu“.“ (Kaiser, 1996, s. 836)

Hospodářská kriminalita oproti majetkové kriminalitě míří proti hospodářskému systému. Tato kriminalita byla také označena jako „kriminalita bílých límečků“, a toto označení přetrvává do současnosti. S vývojem ekonomiky se objevují stále nové formy této kriminality. Při hospodářské trestné činnosti se používají stejné mechanismy a nástroje jako u legálního ekonomického života. Ne všechny negativní jevy v ekonomických vztazích jsou však kriminalizovány, jako trestné činy jsou kvalifikované pouze některé z nich. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 353) Mezi hospodářskou kriminalitu řadíme například kartelové trestné činy, podvodné firmy, počítačovou kriminalitu, podvodné postupy a zneužívání ekonomické situace nebo dotací, celní delikty, nekalou soutěž, trestné činy týkající se peněz a měny a další. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 354) Mezi příčinu patří podle Zoubkové to, že: „Transformace ekonomiky tak proběhla mimo reálné možnosti státu mít její průběh pod dostatečnou kontrolou.“ (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 363)

Pachatel

„Pachatel trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.“ (Zákon trestní zákoník, § 22)

Podle Marešové kriminologie pod pojmem pachatelé chápe nejen osoby, které se dopustily činů označených zákonem jako trestné činy, ale i některé osoby, které orgány činné v trestním řízení nestíhají. Dále se také věnuje jedincům, kteří svým věkem nebo

stavem vědomí přesahují rámec, který je vymezený trestním právem. Zajímá se také o jedince, kteří se vyznačují sociálně patologickým jednáním, jako například o narkomany, prostitutky, extremisty a jiné. Kriminologické poznatky o pachateli jsou využívány zejména v kriminalistice, soudní psychiatrii a v trestním právu. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 119) Podle Nakonečného je osobnost pachatele je v kriminologii nejčastěji chápána jako organizovaný, dynamický a inter individuálně odlišný celek psychofyzických dispozic, které mají vliv na průběh a projevy psychických procesů a reakcí, které se odrážejí v chování a jednání. (Nakonečný, 1993, s. 12)

Podle Marešové se dále vnější působení sociálního prostředí rozlišuje v závislosti na věku člověka. Osobnost se také mění na každém věkovém stupni svého vývoje, kdy z toho plyne rozmanitost reakcí na konkrétní situace u lidí různého věku. To se projevuje na na převažující trestné činnosti u různých věkových kategorií pachatelů. Skupinová trestná činnost například převládá u dětí a mladistvých. Trestná činnost spojená s drogami se objevuje tam, kde ji provádějí narkomani s cílem opatřit si drogu. (Novotný, Zapletal a kolektiv, 2008, s. 135)

2.1 Primární drogová kriminalita

Do primární drogové kriminality řadíme trestné činy postihující nakládání s nelegálními návykovými látkami, trestné činy porušující drogové zákony a paragrafy. Dle platného trestního zákoníku se jedná o trestní činy podle § 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, § 285 Nedovolené pěstování rostliny obsahující omamné a psychotropní látky, § 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu a § 287 Šíření toxikomanie. (Sadílková a kolektiv, 2012, s. 32)

Co se týká § 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, tento paragraf lze definovat jako „Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.“ (Zákon trestní zákoník, § 283) Tento paragraf má jako jediný z výše uvedených tzv. recidivu, tedy se tohoto skutku pachatel dopustí, ačkoliv byl v posledních třech letech za takový skutek odsouzen nebo potrestán.

Dalším paragrafem je § 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu. Tento lze definovat jako: „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství

větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“ „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“ (Zákon trestní zákoník, § 284)

V § 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku můžeme uvést definici: „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.“ „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.“ (Zákon trestní zákoník, § 285)

Dle § 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu: „Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“ (Zákon trestní zákoník, § 286)

Jako poslední uvedený § 287 Šíření toxikomanie: „Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.“ (Zákon trestní zákoník, § 287)

Toto jsou trestné činy porušování drogových zákonů a patří tedy do primární drogové kriminality. Obecně sem lze zařadit trestné činy užívání, přechovávání, pěstování, výroby, dovozu, obchodování s návykovou látkou, výroby a obchodu s prekurzory. Podle EMCDDA (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost) je sem řazeno také řízení pod vlivem návykové látky, protože pro tuto kategorii je typické, že souvislost mezi pácháním trestné činnosti a užíváním návykové látky není vymezena jejich vzájemným vztahem, ale zákonnou definicí. (Sadílková a kolektiv, 2012, s. 33) Prekurzory a pomocné látky jsou substance zneužívané v nelegálních laboratořích k výrobě polysyntetických a syntetických drog. Prekurzor je rozhodující surovinou pro výrobu drog, jelikož se bez určitého prekurzoru nedá vyrobit určitá droga. Tedy například

k výrobě pervitinu je potřebný prekurzor efedrin nebo pseudoefedrin. Tyto látky však nejsou rozhodující pro výslednou drogu, lze je nahradit jinou chemickou látkou. (Zoubková a kolektiv, 2011, s. 140)

2.2 Sekundární drogová kriminalita

„Spojitost mezi užíváním návykových látek a kriminalitou viděli zastánci v tom, že obě činnosti jistému typu osob přináší okamžitý a lehký dosažitelný užitek.“ (Gottfredson, Hirshi, 1990, s. 41) Mezi trestné činy sekundární drogové kriminality řadíme zejména trestné činy majetkové a násilné povahy, které jsou způsobeny v souvislosti s užitím návykové látky, a to zejména pod jejich vlivem nebo v souvislosti s potřebou obstarat si finanční prostředky na nákup drogy nebo pro případné zabezpečení dalších potřeb uživatelů drog. Jsou to trestné činy, které nezahrnují přímé nakládání s drogou a dále jakákoliv trestná činnost. Nejčastěji páchanými trestnými činy v této oblasti jsou krádeže, podvody, loupeže a ublížení na zdraví. Co se týká dokazování v případech obvinění pachatele, tak se lépe dokazují skutky primární drogové kriminality. (Sadílková a kolektiv, 2012, s. 32)

Sekundární drogová kriminalita lze definovat jako ekonomicky motivovaná trestná činnost, která souvisí se skutečností, že užívání návykové látky je finančně náročné a aby si mohli uživatelé tuto závislost financovat, musí se řada z nich uchýlit k trestné činnosti. Do tohoto typu trestné činnosti se řadí zejména majetková trestná činnost, jako jsou krádeže prosté, tedy ty v obchodech a vloupání. Dalšími trestnými činy jsou například loupeže, falšování lékařských předpisů, podvody nebo zpronevěry. Pachatelé jsou mnohdy za kradené zboží vyplaceni v drogách a tento typ činnosti je páchan zejména při závislosti pervitinem a heroinem, které jsou finančně náročné. (Sadílková a kolektiv, 2012, s. 33) Sekundární drogová kriminalita, které se vžil zkratka SDK, tvoří část trestné činnosti, která byla spáchána v souvislosti s omamnou a psychotropní látkou, a to například v důsledku s intoxikací pachatele nebo byla spáchána za účelem obstarání prostředků na pořízení těchto látek. Na rozdíl od primární drogové kriminality není její rozsah zcela známý, ale odhaduje se, že tento typ kriminality tvoří značný podíl na celkové spáchané trestné činnosti. Z tohoto důvodu je potřebné pro efektivnější řešení drogové problematiky věnovat pozornost drogové kriminalitě jako celku, nejen té primární, kterou lze snadno sledovat. Doplnění těchto údajů o rozsahu sekundární drogové kriminality by přispělo k přehledu, jak velký rozsah je problém užívání omamných a psychotropních látek. (Štefunková, 2019, s. 7)

Na absenci dat sekundární drogové kriminality reaguje projekt „Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky“, kdy tento projekt byl zařazen do střednědobého plánu výzkumné činnosti IKSP (Institut pro kriminologii a sociální prevenci) na období 2016-2019 a jedná se o první studii, která se zabývá problematikou sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky. Primární cíl tohoto projektu je navrhnout postup pro zjišťování míry a struktury této problematiky. Tento projekt vznikl na základě konzultace s Národní protidrogovou centrálou, která tomuto projektu poskytla součinnost. Výsledkem této spolupráce je certifikovaná metodika, která je využitelná ke sledování a dalšímu zkoumání této trestné činnosti, která byla předložena k certifikaci na Policejní prezidium České republiky a byla poskytnuta k bezplatnému využívání v rámci Policie České republiky. Tento projekt si klade za cíl získání podrobnějších a kvalitnějších dat, která umožní přesnější popis fenoménu drogové kriminality, kdy se pro tyto účely rozumí pouze ty drogy nelegální, které jsou uvedeny v přílohách nařízení vlády číslo 463/2013 Sb. o seznamech návykových látek. V tomto projektu nebyla věnována pozornost alkoholu a byla sledována pouze registrovaná kriminalita. (Štefunková, 2019, s. 8)

Způsob, jakým lze v současné době zaznamenat sekundární drogovou kriminalitu ze strany Policie ČR je elektronické zapsání skutku do systému ETŘ (Evidence trestního řízení), kde by se kromě informací k pachateli měla vyplnit informace o ovlivnění návykovou látkou, která se poté propíše do systému, ze kterých si je poté policejní statistik najde a vyplní potřebné položky. Jestliže uvedené dokumenty neobsahují tyto údaje, statistik nemá z čeho čerpat a do formuláře je z tohoto důvodu neuvede. Z tohoto je zřejmé, že policejní databáze zatím neposkytují informace k sekundární drogové kriminalitě, ale pouze údaje k trestným činům, které jsou spáchané pod vlivem návykové látky, ale z důvodu jejich zpětného zapsání lze předpokládat, že nejsou přesné. (Štefunková, 2019, s. 34)

3 Výzkumné šetření protiprávního jednání páchaného pod vlivem návykových látek a stanovené hypotézy

Pro empirickou část této práce je stanovený výzkumný problém: Zmapování protiprávního jednání páchaného pod vlivem návykových látek, pokusit se zjistit, jakou má kriminalita páchaná pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji tendenci růstu, kdo se více dopouští kriminálního jednání pod vlivem návykové látky, jaký druh kriminality převládá v Pardubickém kraji a zjistit, jaká návyková látka převládá v páchání protiprávního jednání na území Pardubického kraje. Jak níže zjistíme, lze předpokládat, že počty protiprávního jednání páchaného pod vlivem návykových látek má klesající tendenci.

Cílem empirického šetření je pokusit se zjistit, jestli má kriminalita páchaná pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji klesající tendenci, vedlejším cílem je zjistit, kdo se více dopouští kriminálního jednání pod vlivem návykové látky, jaký druh kriminality převládá v Pardubickém kraji a zjistit, jaká návyková látka převládá v páchání protiprávního jednání na území Pardubického kraje.

Jako metoda empirického šetření byla zvolena analýza dat z vytvořených statistik. Pro tuto část práce jsou použity neveřejná data z interních zdrojů, která jsou porovnávána v několika kategoriích mezi sebou, a to jako celková kriminalita páchaná v České republice za období od roku 2017 až do roku 2023, dále celková kriminalita páchaná pod vlivem návykových látek od roku 2017 až do roku 2023, a tyto jsou porovnány s celkovou kriminalitou za dané období spáchanou v Pardubickém kraji a celkovou kriminalitou v Pardubickém kraji spáchanou pod vlivem návykových látek. Dále je porovnávána majetková kriminalita spáchaná za dané období v České republice a v Pardubickém kraji, to samé kriminalita násilná a mravnostní. Dále bude v této práci uvedeno, kolika trestných činů se dopouští ženy a kolika muži. V této analýze dat byly použity statisticky dostupné z interních zdrojů, které mapují objasněné trestné činy za dané období, to znamená ty, u kterých byl známý pachatel nebo který byl šetřením obeznámen.

3.1 Hypotézy

Pro výzkumné šetření této práce bylo zvoleno pět hypotéz, které mají toto znění:

- **Hypotéza číslo 1: Protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek za období od roku 2017 do roku 2023 má v Pardubickém kraji klesající tendenci.**

V roce 2021 poklesla registrovaná kriminalita ve všech krajích České republiky. Meziročně počet evidovaných trestných činů procentuálně klesl nejvíce v Karlovarském kraji (o 15,1 %), absolutně v Praze (o 2929 skutků). Míra kriminality v hlavním městě je dlouhodobě nejvyšší, na 100 tisíc obyvatel zde v roce 2021 připadlo 2755 trestných činů, nejnižší byla naopak ve Zlínském kraji (842 trestných činů na 100 tisíc obyvatel). (Wichová, 2023, online)

Míra rekreačního užívání konopí významně klesá s věkem respondentů. (Chomynová, Grohmannová, Dvořáková, Orliková, Černíková, Galandák, Franková, Fidesová, Voparvil, 2023, online)

Dlouhodobé trendy ukazují pokles míry zkušeností s nelegálními drogami mezi dospívajícími – od r. 2007 klesá zkušenost s užitím konopných látek, v případě extáze je pokles patrný od r. 2003, u dalších drog již od r. 1999. (Chomynová, Grohmannová, Dvořáková, Orliková, Černíková, Galandák, Franková, Fidesová, Voparvil, 2023, online)

- **Hypotéza číslo 2: Protiprávního jednání pod vlivem návykových látek za období od roku 2017 do roku 2023 se v Pardubickém kraji dopouští ženy méně než muži.**

„Alkohol je nejrozšířenější, nejčastěji užívanou a v našem (tj. evropském a anglosaském) sociokulturním prostředí značně akceptovanou psychoaktivní látkou. Ve většině světa je alkohol běžně dostupnou látkou a spolu s cigaretami je propagován prostřednictvím masivních reklamních kampaní zaměřených především na mladé lidi. V konzumaci alkoholu jsou však významné genderové rozdíly.“ (Fischer, Škoda, 2009, s. 99)

„Ve většině zemí ženy pijí výrazně méně než muži, což se týká především starších žen.“ (Fischer, Škoda, 2009, s. 100)

Alkohol spolu s nelegální drogou někdy v životě užilo celkem 5,2 % populace ve věku 15+ let (6,2 % mužů a 4,2 % žen), 2,6 % v posledních 12 měsících a 1,2 % v posledních 30 dnech. Respondenti nejčastěji uváděli kombinaci alkoholu s konopnými látkami, dále s extází (MDMA) a kokainem. Přibližně tři čtvrtiny dotázaných (73,9 %), kteří užili alkohol v kombinaci s nelegální drogou v posledních 12 měsících, spadalo do kategorie tzv. mladých dospělých, přičemž prevalence aktuálního užívání v nejmladší věkové skupině (15–24 let) byla i oproti skupině 25–34 let téměř 2krát vyšší. Pervitin spolu s opioidy alespoň jednou v životě užilo 0,3 % populace. (Chomynová,

Grohmannová, Dvořáková, Orlíková, Černíková, Galandák, Franková, Fidesová, Voparvil, 2023, online)

- **Hypotéza číslo 3: Alkohol je v Pardubickém kraji za období od roku 2017 do roku 2023 v protiprávním jednání rozšířenější návykovou látkou než nelegální drogy.**

„Pití alkoholu v české populaci je dlouhodobě na vysoké úrovni. Spotřeba alkoholu v České republice dlouhodobě odpovídá 10 l čistého alkoholu na osobu. Denně pije alkohol téměř 10 % dospělé populace a podíl denních konzumentů je dlouhodobě stabilní. Časté pití nadměrných dávek alkoholu uvádí 12 % populace. Zatímco častá konzumace nadměrných dávek alkoholu je nejvyšší mezi mladými dospělými a s věkem klesá, každodenní konzumace alkoholu s věkem roste. Mezi dospívajícími dochází od r. 2011 k významnému poklesu pití alkoholu, včetně pravidelné konzumace a rizikových forem pití. Pokles pití alkoholu mezi dospívajícími potvrzují i studie realizované v r. 2021. V evropském kontextu však zůstává míra konzumace alkoholu mezi dospívajícími na vysoké úrovni. Dlouhodobě odhadem 1,5-1,7 milionu dospělých se nachází v kategorii rizikového pití alkoholu, v tom 800-900 tis. osob spadá do kategorie škodlivého pití. Podíl osob vykazujících známky rizikového a škodlivého pití alkoholu se dlouhodobě nemění, poslední dostupná data z r. 2021 naznačují mírný pokles výskytu rizikového pití v dospělé populaci.“ (Chomynová, Grohmannová, Dvořáková, Orlíková, Rous, Černíková, 2023, online)

„Nejčastěji užívanou nelegální drogou v České republice jsou konopné látky, ostatní nelegální drogy jsou užívány v mnohem menší míře. Mezi dospívajícími prevalence zkušeností s nelegálními drogami dlouhodobě klesá. Další pokles potvrzují také studie mezi dospívajícími z r. 2021. Zkušenost s konopnými látkami uvádí přibližně čtvrtina až třetina dospělých osob. Přibližně 6-10 % dospělých uvádí aktuální užívání konopí (tj. užívání v posledních 12 měsících), což odpovídá přibližně 500-900 tis. osob. Užívání konopí je vyšší mezi muži a v mladších věkových skupinách. Podíl dospělých, kteří užívají konopné látky, je dlouhodobě stabilní, mírně se však zvyšuje podíl uživatelů konopných látek mezi mladými dospělými (do 34 let věku). Konopí z důvodu samoléčby užilo v posledním roce 5-7 % dospělé populace, tj. odhadem 440-590 tis. osob. Výhradně pro samoléčbu ho užilo odhadem 190-250 tis. osob, nejvyšší míru užívání konopí z důvodů samoléčby uvádějí lidé starší 65 let. Zkušenost s extází má 4-6 % dospělých, s halucinogeny 5-6 % a s pervitinem, stejně jako s kokainem 2-3 % dospělých. Odhadem

45 tis. lidí užívá drogy rizikově, nejčastěji pervitin (35 tis.) nebo opioidy (10 tis.). Za posledních deset let se jejich počet zvýšil přibližně o čtvrtinu. Odhadem 41 tis. lidí užívá nelegální drogy injekčně.“ (Chomynová, Grohmannová, Dvořáková, Orlíková, Rous, Černíková, 2023, online)

- **Hypotéza číslo 4: V Pardubickém kraje majetková trestná činnost páchaná pod vlivem návykových látek za období od roku 2017 do roku 2023 převládá nad násilnou kriminalitou páchanou pod vlivem návykových látek.**

„Majetková kriminalita byla v roce 2021 se 77 562 skutky zdaleka nejčastějším typem trestné činnosti, tyto skutky tvořily přibližně polovinu všech registrovaných trestných činů,“ (Wichová, 2023, online)

3.2 Statistiky spáchaného protiprávního jednání

Podle interních statistik Policie České republiky byly zjištěny statistiky Celkové objasněné kriminality spáchané od roku 2017 do roku 2023. Veškerá níže uvedená čísla jsou počty objasněných stíhaných skutků na území České republiky a v porovnání na území Pardubického kraje za období od roku 2018 až do roku 2023.

Celková kriminalita v ČR 2017-2023	Násilná kriminalita	Mravnostní kriminalita	Majetková kriminalita
2017	13672	2363	108497
2018	13553	2655	98670
2019	13606	2733	102136
2020	12247	2605	82116
2021	11958	3049	77562
2022	13180	3290	100183
2023	13115	3201	100300

Tabulka 1: Celková kriminalita v ČR 2017-2023

V celé České republice za toto období evidujeme v roce 2017 celkem 202303 spáchaných skutků, z toho 13672 násilné kriminality, 2363 skutků mravnostní kriminality a 108497 skutků majetkové kriminality. V roce 2018 bylo spácháno 192405 skutků, z toho 13553 skutků násilné kriminality, 2655 mravnostní kriminality a 98670 majetkové kriminality. V roce 2019 to bylo 199221 skutků, z toho 13606 násilné kriminality, 2733 mravnostní kriminality a 102136 spáchané majetkové kriminality. V roce 2020 se jednalo

o 165525 celkové kriminality, z toho 12247 skutků násilní kriminality, 2605 skutků mravnostní kriminality a 82116 skutků majetkové kriminality. V roce 2021 se jednalo o 153233 skutků celkem, z toho 11958 násilné kriminality, 3049 mravnostní kriminality a 77562 skutků majetkové kriminality. V roce 2022 se jednalo o celkem 181991 skutků, z toho 13180 násilné kriminality, 3290 mravnostní kriminality a 100183 skutků majetkové kriminality. V roce 2023 se jednalo o celkem 181417 skutků, z toho 13115 skutků násilné kriminality, 3201 skutků mravnostní kriminality a 100300 skutků majetkové kriminality. V České republice bylo celkově spácháno nejméně kriminality v roce 2021.

Celková kriminalita KRPE 2017-2023	Násilná kriminalita	Mravnostní kriminalita	Majetková kriminalita
2017	413	118	2321
2018	408	118	2095
2019	451	98	2186
2020	346	116	1743
2021	359	138	1813
2022	347	137	2395
2023	374	123	2309

Tabulka 2: Celková kriminalita KRPE 2017-2023

V rámci celkové kriminality spáchané v Pardubickém kraji za období od roku 2017 do roku 2023 lze uvést, že v roce 2017 bylo spácháno celkem 5808 skutků, z toho bylo 413 skutků násilné kriminality, 118 mravnostní kriminality a 2321 majetkové kriminality. V roce 2018 se jednalo o 5558 skutků celkem, z toho bylo 408 skutků násilné kriminality, 118 skutků mravnostní kriminality a 2095 skutků majetkové kriminality. V roce 2019 bylo v rámci Pardubického kraje spácháno celkem 5636 skutků, z toho 451 skutků násilné kriminality, 98 skutků mravnostní kriminality a 2186 majetkové kriminality. V roce 2020 se jednalo o 4778 skutků, z toho 346 skutků násilné kriminality, 116 mravnostní kriminality a 1743 majetkové kriminality. V roce 2021 se jednalo o celkem 4420 skutků, z toho se jednalo o 359 skutků násilné kriminality, 138 skutků mravnostní kriminality a 1813 skutků majetkové kriminality. V roce 2022 bylo celkem 5230 skutků celkové kriminality, z toho 347 skutků násilné kriminality, 137 skutků mravnostní kriminality a 2395 skutků majetkové kriminality. V roce 2023 se jednalo celkem o 4985 skutků v rámci Pardubického kraje, kdy z toho bylo 374 skutků násilné kriminality, 123 mravnostní

kriminality a 2309 majetkové kriminality. Z tohoto vyplývá, že v roce 2021 bylo nejméně celkové kriminality v rámci Pardubického kraje.

Dále rozlišujeme trestnou činnosti spáchanou podle pohlaví osoby. V této práci se zaměříme na spáchání celkové kriminality v rámci České republiky a celkové kriminality v rámci Pardubického kraje. Počty stíhaných osob podle pohlaví lze v interních dokumentech rozdělit na tři skupiny, které se liší věkovými kategoriemi, avšak výsledné počty se neliší. Pro účel této práce je zvolena skupina stíhaných osob podle pohlaví a věku, a to trestné činy spáchané na území České republiky. Pro ukázkou, další dvě skupiny jsou stíhané osoby podle pohlaví a věku, kdy je použito členění podle statistického úřadu a třetí kategorie jsou stíhané osoby podle pohlaví a věku „Justice, Crime“. Pro tuto práci dále nebudou rozepsány věkové kategorie stíhaných osob, ale pouze celkové počty stíhaných osob podle pohlaví za období od roku 2017 do roku 2023 v rámci České republiky a v porovnání v rámci Pardubického kraje. Tato kategorie je dále brána pouze z pohledu celkové kriminality a není členěna na další podkategorie trestné činnosti, ani není členěna na ovlivnění návykovou látkou v rámci pohlaví.

Kriminalita podle pohlaví v ČR 2017-2023	Muž	Žena	Celkem
2017	71956	14831	86787
2018	70202	14418	84620
2019	70877	14853	85730
2020	62663	12346	75009
2021	57935	11438	69373
2022	63064	12096	75160
2023	66042	12927	78969
Celkem	390783	92909	483692

Tabulka 3: Kriminalita podle pohlaví v ČR 2017-2023

V roce 2017 bylo v České republice celkově stíháno 71956 mužů a 14831 žen, celkově tedy bylo 86787 stíhaných osob. V roce 2018 bylo v České republice celkově stíháno 70202 mužů a 14418 žen, tedy celkově 84620 stíhaných osob. V roce 2019 to bylo celkem 70877 mužů a 14853 žen, celkem tedy 85730 stíhaných osob. V roce 2020 se jednalo o 62663 stíhaných mužů a 12346 stíhaných žen, celkově tedy 75009 stíhaných osob. V roce 2021 se jednalo o 57935 mužů a 11438 žen, celkem tedy 69373 osob. V roce 2022 se jednalo o 63064 mužů a 12096 žen, celkově tedy 75160 stíhaných osob. V roce

2023 v České republice bylo stíhaných mužů 66042 a 12927 stíhaných žen, celkově tedy 78969 stíhaných osob. Z tohoto lze usoudit, že kriminalita má sestupnou tendenci, jak v kategorii stíhaných mužů, tak i žen. Dále lze z výše uvedeného usoudit, že v roce 2021 byla v České republice nejnižší kriminalita v obou kategoriích pohlaví a stíhané ženy nikdy nepřevýšily stíhané muže.

Kriminalita podle pohlaví KRPE 2017-2023	Muž	Žena	Celkem
2017	2543	490	3033
2018	2571	496	3067
2019	2667	548	3215
2020	2411	451	2862
2021	2188	386	2574
2022	2359	424	2783
2023	2455	437	2892
Celkem	14651	3232	17883

Tabulka 4: Kriminalita podle pohlaví KRPE 2017-2023

V rámci Pardubického kraje bylo v roce 2017 stíháno 2543 mužů a 490 žen, celkově tedy bylo stíháno 3033 osob. V roce 2018 bylo stíháno 2571 mužů a 496 žen, tedy celkově 3067 osob. V roce 2019 to bylo 2667 mužů a 548 žen, celkově se jednalo o 3215 stíhaných osob. V roce 2020 v Pardubickém kraji bylo stíháno 2411 mužů a 451 žen, celkově tedy 2862 osob. V roce 2021 bylo stíháno 2188 mužů a 386 žen, tedy celkově 2574 osob. V Pardubickém kraji v roce 2022 bylo stíháno 2359 mužů a 424 žen, celkově tedy 2783 osob a v roce 2023 bylo stíháno 2455 mužů a 437 žen, celkově tedy 2892 osob. V rámci Pardubického kraje bylo nejméně stíhaných žen a mužů v roce 2021, což koresponduje se stíhanými osobami dle pohlaví v rámci celé České republiky. Celkově tedy můžeme zhodnotit, že v rámci obou výše zmíněných srovnání dat se ženy dopouští méně trestné činnosti, tudíž lze předpokládat, že se této činnosti zároveň dopouští méně případech pod vlivem návykových látek než muži.

3.3 Spáchané protiprávní jednání podle druhu návykové látky

V této podkapitole se práce zaměřuje na konkrétní protiprávní jednání, které bylo spácháno pod vlivem konkrétní návykové látky. Zaměříme se zejména na jednání páchané pod vlivem alkoholu, pervitinu a konopí, které jsou nejrozšířenějšími

návykovými látkami, se kterými se policista v Pardubickém kraji může setkat, a dají se prokázat orientačními testy, kterými každé oddělení Policie České republiky disponuje.

V rámci celkové kriminality spáchané pod vlivem návykových látek v České republice za období 2017 až do roku 2023 spatřujeme hodnoty objasněných trestných činů, u kterých byl na místě přítomný jejich pachatel. Z tohoto důvodu mohou být čísla zkreslená, protože u majetkové trestné činnosti je pouze minimum pachatelů přítomných na místě skutku, tudíž je pouze u zlomku těchto pachatelů provedený test na přítomnost návykové látky nebo alkoholu, naopak u násilné trestné činnosti je více pachatelů na místě skutku a u těchto je toto testování provedeno. V níže uvedené celkové kriminalitě spáchané pod vlivem návykových látek jsou zahrnuty všechny trestné činy. Dále se práce zaměřuje na násilnou kriminalitu, majetkovou kriminalitu a mravnostní kriminalitu.

Celková kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023	Alkohol	Pervitin	Konopí	Nelze vyloučit vliv návykových látek
2017	11023	1088	733	-
2018	11541	1393	513	-
2019	11429	1552	549	-
2020	10405	2053	589	1201
2021	9419	1905	575	1052
2022	10699	1829	569	1193
2023	10616	1721	620	1112

Tabulka 5: Celková kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023

Celková kriminalita spáchaná pod vlivem alkoholu v rámci České republiky lze za výše zmíněné období zhodnotit tak, že v roce 2017 se stalo pod vlivem alkoholu 11023 skutků, v roce 2018 11541 skutků, v roce 2019 se stalo 11429 skutků, v roce 2020 se stalo 10405 skutků, v roce 2021 se stalo 9419 skutků, v roce 2022 10699 skutků a v roce 2023 se stalo 10616 skutků spáchaných pod vlivem alkoholu. V roce 2021 byl evidován nejnižší počet spáchaných skutků pod vlivem alkoholu za dané období.

Celková kriminalita spáchaná pod vlivem alkoholu spáchaná na území Pardubického kraje za rok 2017 byla v 707 skutcích, v roce 2018 v 647 skutcích, v roce 2019 v 656 skutcích, v roce 2020 v 528 skutcích, v roce 2021 v 474 skutcích, v roce 2022 bylo pod vlivem alkoholu spácháno 603 skutků a v roce 2023 bylo spácháno 575 skutků

pod vlivem alkoholu. Z tohoto vyplývá, že v roce 2021 stejně jako v celé České republice evidoval Pardubický kraj nejméně skutků spáchaných pod vlivem alkoholu.

Celková kriminalita spáchaná pod vlivem pervitinu v rámci České republiky lze za zmíněná období hodnotit tak, že v roce 2017 se stalo 1088 skutků pod vlivem pervitinu, v roce 2018 1393 skutků, v roce 2019 se stalo 1552 skutků, v roce 2020 se stalo celkově 2053 skutků pod vlivem pervitinu, v roce 2021 to bylo 1905 skutků, v roce 2022 se stalo 1829 skutků a v roce 2023 to bylo 1721 skutků spáchaných pod vlivem pervitinu.

V rámci celkové kriminality spáchané za dané období pod vlivem pervitinu v Pardubickém kraji se dá uvést, že v roce 2017 bylo spáchano 68 skutků, v roce 2018 bylo pod vlivem pervitinu spáchano 72 skutků, v roce 2019 to bylo 52 skutků, v roce 2020 to bylo 80 skutků, v roce 2021 to bylo 58 skutků, v roce 2022 to bylo 43 skutků a v roce 2023 bylo pod vlivem pervitinu spáchano 65 skutků. V celkové kriminalitě spáchané pod vlivem pervitinu bylo nejméně skutků v České republice spáchano za rok 2017 a v rámci Pardubického kraje to bylo za rok 2022.

Celková kriminalita spáchaná pod vlivem konopí v rámci České republiky lze za zmíněná období hodnotit takto, v roce 2017 bylo evidováno 733 skutků, v roce 2018 bylo evidováno 513 skutků, v roce 2019 to bylo 549 skutků, v roce 2020 to bylo 589 skutků, v roce 2021 to bylo 575 skutků, v roce 2022 to bylo 569 skutků pod vlivem konopí a v roce 2023 to bylo 620 skutků pod vlivem konopí.

Celková kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023	Alkohol	Pervitin	Konopí	Nelze vyloučit vliv návykových látek
2017	707	68	41	-
2018	647	72	26	-
2019	656	52	23	-
2020	528	80	30	227
2021	474	58	24	230
2022	603	43	33	255
2023	575	65	25	220

Tabulka 6: Celková kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023

V rámci Pardubického kraje za dané období v roce 2017 bylo evidováno 41 skutků, v roce 2018 to bylo 26 skutků, v roce 2019 bylo evidováno 23 skutků pod vlivem konopí, v roce 2020 to bylo 30 skutků, v roce 2021 to bylo 24 skutků, v roce 2022 to bylo 33

skutků a v roce 2023 bylo spácháno pod vlivem konopí v Pardubickém kraji 25 skutků. V rámci České republiky bylo nejméně skutků pod vlivem konopí spácháno v roce 2018 a v Pardubickém kraji v roce 2019.

K výše uvedeným výsledkům jde dále také říci, že od roku 2020 existuje v interních statistikách kolonka „nelze vyloučit vliv návykových látek“, kde v celkové kriminalitě za výše uvedené období je v roce 2020 celkem 1201 skutků, v roce 2021 to je 1052 skutků, v roce 2022 je to 1193 skutků a v roce 2023 to je 1112 skutků. V rámci Pardubického kraje je to za rok 2020 celkem 227 skutků, za rok 2021 je to 230 skutků, za rok 2022 je to 255 skutků a za rok 2023 je to 220 skutků. Jedná se tedy o skutky, kde nebylo řádně vyplněno to, co mělo být, ale dá se důvodně předpokládat, že se jednání dopustila osoba, která pod vlivem návykové látky páchala. Toto lze určit z osobní a místní znalosti policisty, dále také z minulého chování této osoby. Toto platí i v ostatních níže uvedených údajích.

Násilná kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023	Alkohol	Pervitin	Konopí	Nelze vyloučit vliv návykových látek
2017	1567	40	12	-
2018	1515	57	8	-
2019	1342	44	10	-
2020	994	36	5	427
2021	800	39	5	346
2022	1021	38	4	393
2023	1047	39	4	414

Tabulka 7: Násilná kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023

V rámci České republiky za období 2017 až 2023 rozlišujeme násilnou kriminalitu spáchanou pod vlivem výše uvedených návykových látek. V roce 2017 bylo celkově spácháno 1567 skutků pod vlivem alkoholu, 40 skutků pod vlivem pervitinu a 12 skutků pod vlivem konopí. Celkově to bylo 1619 násilných skutků. V roce 2018 bylo celkově spácháno 1515 skutků pod vlivem alkoholu, 57 pod vlivem pervitinu a 8 pod vlivem konopí, celkově se tedy jednalo o 1580 skutků. V roce 2019 se jednalo o 1342 skutků pod vlivem alkoholu, 44 pod vlivem pervitinu a 10 pod vlivem konopí, celkově tedy 1396 násilných skutků. V roce 2020 se jednalo o 994 skutků pod vlivem alkoholu, 36 skutků pod vlivem pervitinu a 5 skutků pod vlivem konopí, tedy celkově 1035 skutků. V roce

2021 se jednalo celkově o 800 skutků pod vlivem alkoholu, 39 pod vlivem pervitinu a 5 pod vlivem konopí, tedy 844 skutků celkem. Dále v roce 2022 1021 skutků pod vlivem alkoholu, 38 skutků pod vlivem pervitinu, 4 skutky pod vlivem konopí a celkově 1063 skutků násilné kriminality. V roce 2023 se jednalo o 1047 skutků pod vlivem alkoholu, 39 pod vlivem pervitinu a 4 pod vlivem konopí. Celkově tedy 1090 násilných skutků pod vlivem návykových látek. Od roku 2020 dále evidujeme skupinu nelze vyloučit vliv návykových látek, kdy za rok 2020 bylo 427 skutků, za rok 2021 346 skutků, za rok 2022 393 skutků a za rok 2023 to bylo 414 skutků pod vlivem.

Násilná kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023	Alkohol	Pervitin	Konopí	Nelze vyloučit vliv návykových látek
2017	140	2	1	-
2018	90	5	1	-
2019	108	2	0	-
2020	49	3	0	55
2021	38	3	0	52
2022	40	0	0	58
2023	52	2	1	62

Tabulka 8: Násilná kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023

V rámci násilné kriminality v Pardubickém kraji se jednalo v roce 2017 o 140 skutků pod vlivem alkoholu, 2 pod vlivem pervitinu a 1 pod vlivem konopí. Celkově tedy 143 skutků. V roce 2018 se jednalo o 90 skutků pod vlivem alkoholu, 5 pervitinu a 1 pod vlivem konopí, celkově 96 skutků. V roce 2019 se jednalo o 108 skutků pod vlivem alkoholu, 2 skutky pod vlivem pervitinu a 0 pod vlivem konopí, tedy celkově 110 skutků. V roce 2020 to bylo 49 skutků pod vlivem alkoholu, 3 pod vlivem pervitinu a žádný pod vlivem konopí, tedy 52 skutků. V roce 2021 to bylo 38 skutků pod vlivem alkoholu, 3 pod vlivem pervitinu a žádný pod vlivem konopí, celkem tedy 41 skutků. V roce 2022 evidujeme 40 skutků pod vlivem alkoholu a žádný pod vlivem pervitinu ani konopí. V roce 2023 to bylo 52 skutků pod vlivem alkoholu, 2 pod vlivem pervitinu a 1 pod vlivem konopí, celkově 55 skutků. Od roku 2020, stejně jako v rámci České republiky, evidujeme skupinu nelze vyloučit vliv návykových látek, v roce 2020 to bylo 55 skutků, v roce 2021 52 skutků, v roce 2022 to bylo 58 skutků a v roce 2023 62 skutků násilné kriminality v rámci Pardubického kraje.

Majetková kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023	Alkohol	Pervitin	Konopí	Nelze vyloučit vliv návykových látek
2017	761	52	6	-
2018	760	87	3	-
2019	594	54	7	-
2020	385	38	5	273
2021	288	44	3	199
2022	379	33	3	284
2023	357	35	11	268

Tabulka 9: Majetková kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023

V rámci České republiky za období od 2017 do 2023 z pohledu majetkové trestné činnosti můžeme vidět, že v roce 2017 bylo spácháno 761 skutků pod vlivem alkoholu, 52 pod vlivem pervitinu, 6 pod vlivem konopí, tedy celkem 819 skutků majetkové trestné činnosti. V roce 2018 to bylo 760 pod vlivem alkoholu, 87 pod vlivem pervitinu a 3 pod vlivem konopí, celkem 850 skutků. V roce 2019 to bylo 594 skutků pod vlivem alkoholu, 54 pod vlivem pervitinu a 7 pod vlivem konopí, celkem tedy 655 skutků. V roce 2020 to bylo 385 skutků pod vlivem alkoholu, 38 pervitinu a 5 pod vlivem konopí, celkem tedy 428 skutků. V roce 2021 se jednalo o 288 skutků pod vlivem alkoholu, 44 pod vlivem pervitinu, 3 pod vlivem konopí a celkově tedy šlo o 335 skutků. V roce 2022 se jednalo o 379 skutků pod vlivem alkoholu, 33 pod vlivem pervitinu a 3 pod vlivem konopí, celkem tedy šlo o 415 skutků a v roce 2023 šlo o 357 skutků pod vlivem alkoholu, 35 pod vlivem pervitinu, 11 pod vlivem konopí, celkově tedy o 403 skutků majetkové kriminality. Od roku 2020 evidujeme skupinu nelze vyloučit vliv návykové látky, kam zařazujeme v roce 2020 273 skutků, v roce 2021 199 skutků, v roce 2022 284 skutků a v roce 2023 268 skutků.

Majetková kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023	Alkohol	Pervitin	Konopí	Nelze vyloučit vliv návykových látek
2017	65	4	1	-
2018	54	0	0	-
2019	65	2	0	-
2020	30	4	0	53
2021	22	0	0	54
2022	31	1	1	67
2023	28	3	0	49

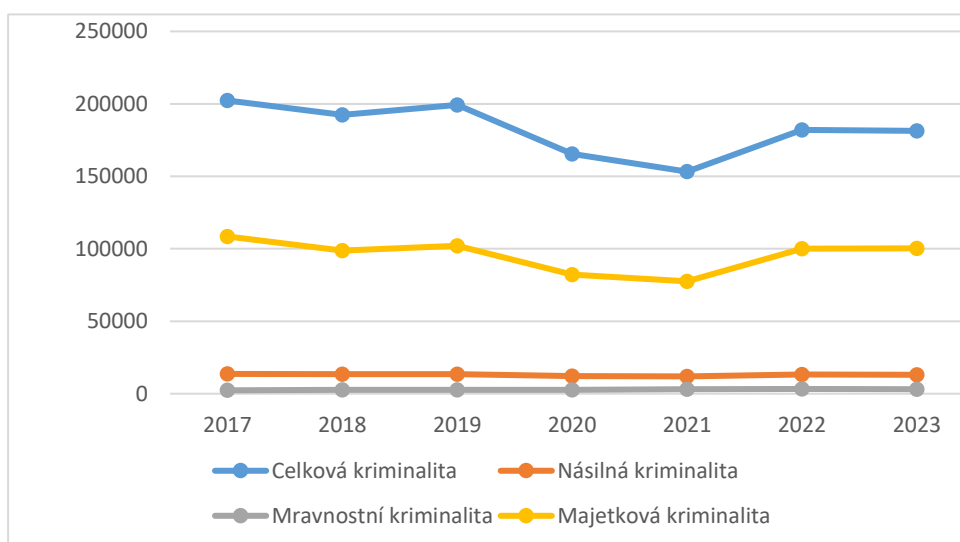
Tabulka 10: Majetková kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023

V rámci majetkové kriminality za uvedené období bylo v Pardubickém kraji v roce 2017 spácháno 65 skutků pod vlivem alkoholu, 4 pod vlivem pervitinu a 1 pod vlivem konopí, tedy 70 skutků celkem. V roce 2018 bylo spácháno 54 skutků pod vlivem alkoholu, dále žádný pod vlivem pervitinu ani konopí. V roce 2019 bylo spácháno 65 skutků pod vlivem alkoholu, 2 pod vlivem pervitinu a žádný pod vlivem konopí, celkem tedy šlo o 67 skutků. V roce 2020 to bylo 30 skutků pod vlivem alkoholu, 4 pod vlivem pervitinu a žádný pod vlivem konopí, celkem tedy 34 skutků. V roce 2021 šlo o 22 skutků pod vlivem alkoholu a žádný pod vlivem pervitinu ani konopí. V roce 2022 šlo o 31 skutků pod vlivem alkoholu, 1 pervitinu a 1 pod vlivem konopí, tedy celkově o 33 skutků a v roce 2023 šlo o 28 skutků pod vlivem alkoholu, 3 pod vlivem pervitinu a žádný pod vlivem konopí, tedy celkově 31 skutků majetkové kriminality pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji. Jako u výše zmíněných statistik od roku 2020 evidujeme skupinu nelze vyloučit vliv návykové látky, kdy za rok 2020 jich bylo 53, v roce 2021 54, v roce 2022 67 a v roce 2023 se jednalo o 49 skutků.

Mravnostní kriminalita nebyla pro potřeby této práce více rozváděna. Jak již bylo uvedeno, v této kategorii se jedná o objasněné spáchané skutky.

3.4 Shrnutí empirické části

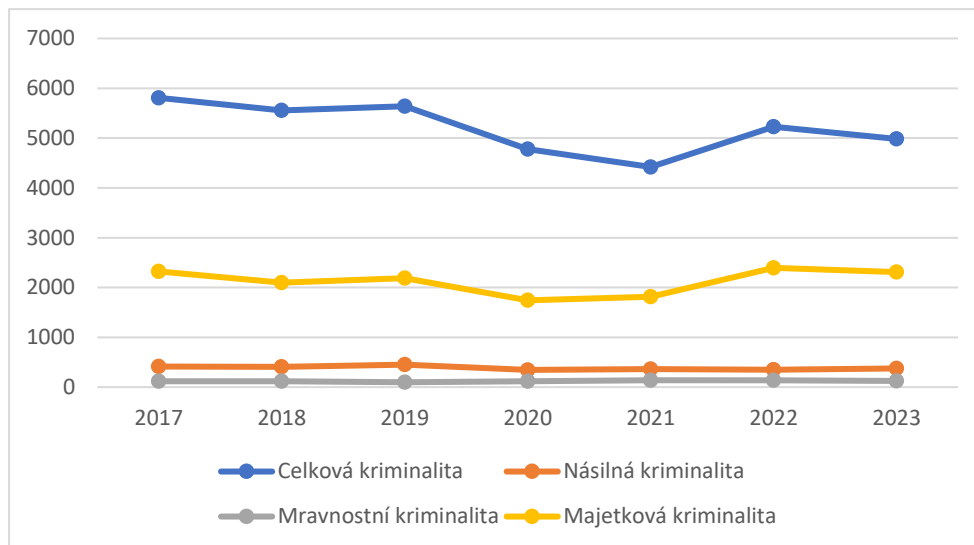
V této části práce budou shrnuty výše zmíněné údaje do přehledných grafů, jejichž výsledky budou popsány pro lepší ověření hypotéz. Tyto grafy byly do bakalářské práce vytvořeny na základě zjištěných dat z interních zdrojů a jsou tedy zdrojem vlastního zpracování. Shrnuté budou grafy s daty celkové kriminality spáchané v období 2017-2023 v České republice v porovnání s celkovou kriminalitou spáchanou v období 2017-2023 v Pardubickém kraji a k tomuto bude shrnuta celková kriminalita za uvedené období v České republice a v Pardubickém kraji spáchaná pod vlivem návykových látek. V další části budou shrnuta data spáchané kriminality za období 2017-2023 v České republice a v Pardubickém kraji podle pohlaví. Následně bude porovnávána celková násilná a majetková trestná činnost spáchaná v daném období v České republice a v Pardubickém kraji pod vlivem návykových látek.

Graf 1: Celková kriminalita v České republice za období 2017-2023

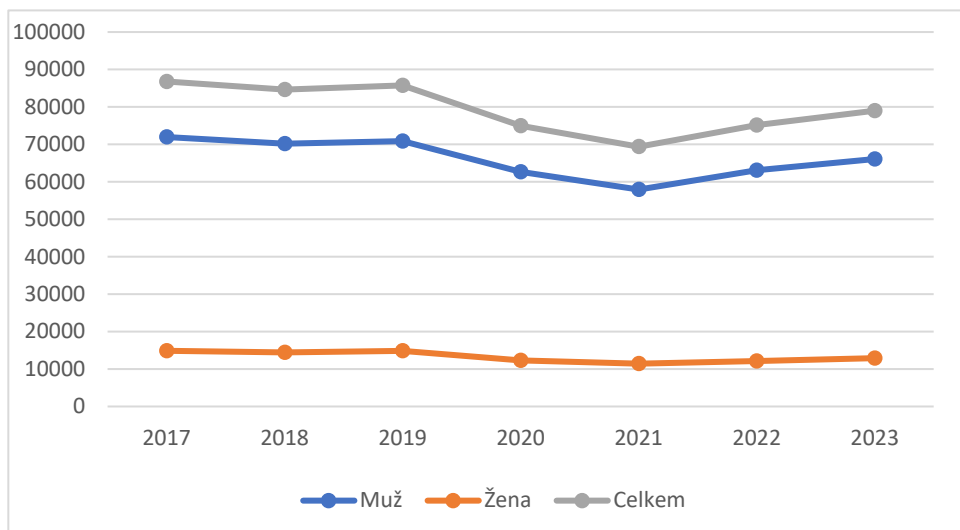
V grafu číslo 1 je uvedena celková kriminalita spáchaná na území České republiky za období od 2017 do 2023. Modrá linka grafu značí ukazatel celkové kriminality v České republice, žlutá linka značí majetkovou trestnou činnost, oranžová linka násilnou trestnou činnost a šedá linka značí mravnostní trestnou činnost spáchanou za dané období. Z tohoto grafu je patrné, že v České republice za toto období z celkové kriminality dominuje páchaní majetkové trestné činnosti. Z grafu je dále patrné, že trestná činnost byla nejnižší v roce 2021, což znázorňuje propad linek na grafu a další roky se drží

v podobné výši jako v roce 2019. Na tomto grafu je patrné, že má kriminalita od roku 2017 lehce klesající tendenci, což je zvýrazněno modrou linkou.

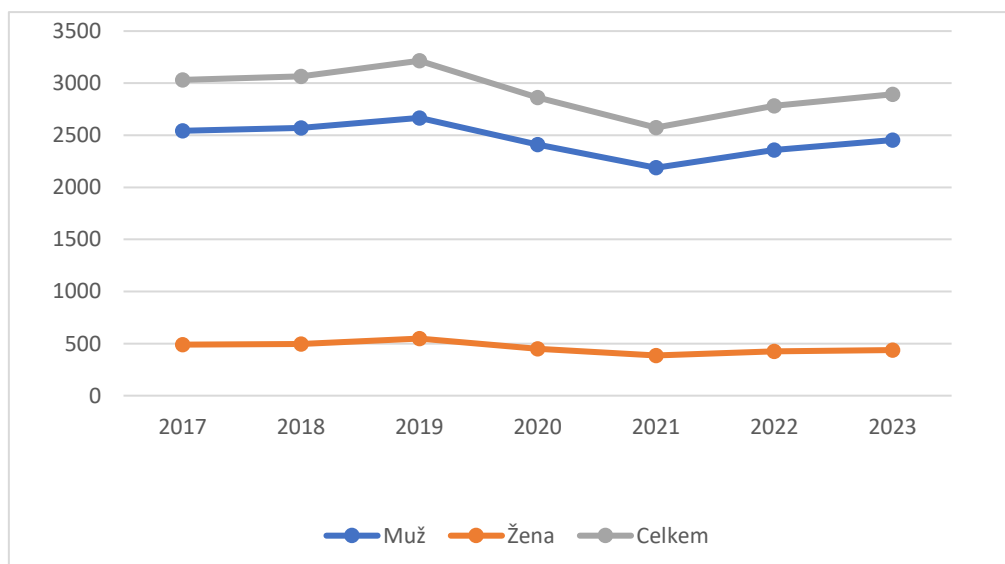
Graf 2: Celková kriminalita v Pardubickém kraji za období 2017-2023

V grafu číslo 2 je uvedena celková kriminalita spáchaná na území Pardubického kraje za období od 2017 do 2023. Modrá linka grafu značí ukazatel celkové kriminality v Pardubickém kraji, žlutá linka značí majetkovou trestnou činnost, oranžová linka násilnou trestnou činnost a šedá linka značí mravnostní trestnou činnost spáchanou za dané období. Z tohoto grafu je patrné, že v Pardubickém kraji za toto období z celkové kriminality dominuje páchaní majetkové trestné činnosti. Z grafu je dále patrné, že celková trestná činnost byla nejnižší v roce 2021, což znázorňuje propad modré linky na grafu a další roky se drží v podobné výši jako v roce 2019. Na tomto grafu je patrné, že má celková kriminalita znázorněná modrou linkou sestupnou tendenci, to samé majetková trestnost, která je její součástí a je vyznačena žlutou linkou.

Graf 3: Kriminalita spáchaná v České republice podle pohlaví za období 2017-2023

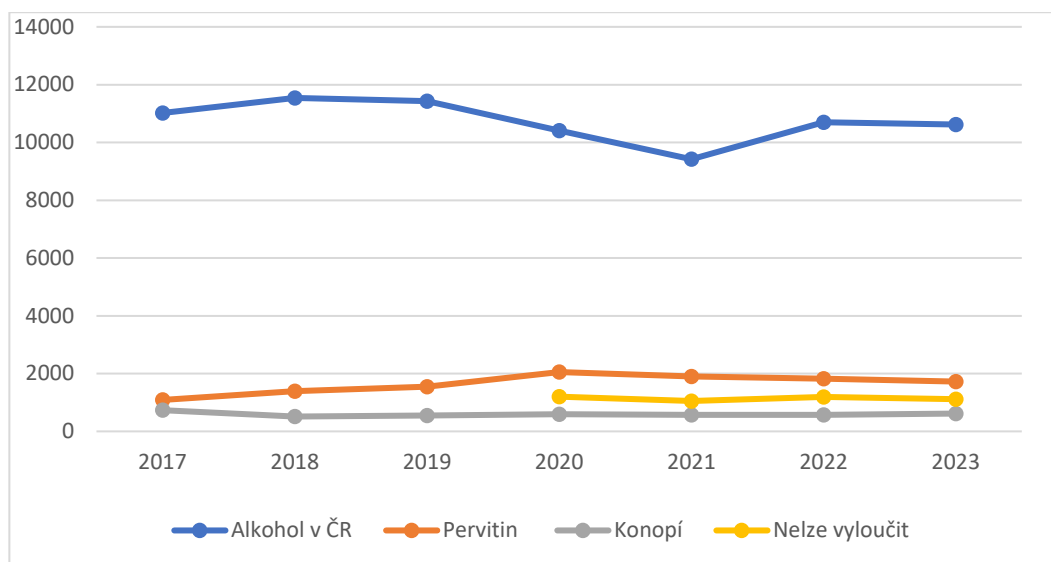
V grafu číslo 3 porovnáváme ukazatele kriminality páchané v České republice spáchané a stíhané podle pohlaví. Šedou barvou je znázorněna celková stíhaná kriminality za období 2017-2023. Modrou barvou jsou znázorněny stíhané spáchané skutky muži a oranžovou barvou jsou znázorněny stíhané spáchané skutky ženami za dané období. Na tomto grafu spatřujeme, že muži vysoce dominují v páchání objasněné trestné činnosti nad ženami. Dále můžeme spatřovat, že dle této statistiky je kriminalita páchaná ženami ve spíše stabilní linii a nijak zvlášť nestoupá.

Graf 4: Kriminalita spáchaná v Pardubickém kraji podle pohlaví za období 2017-2023

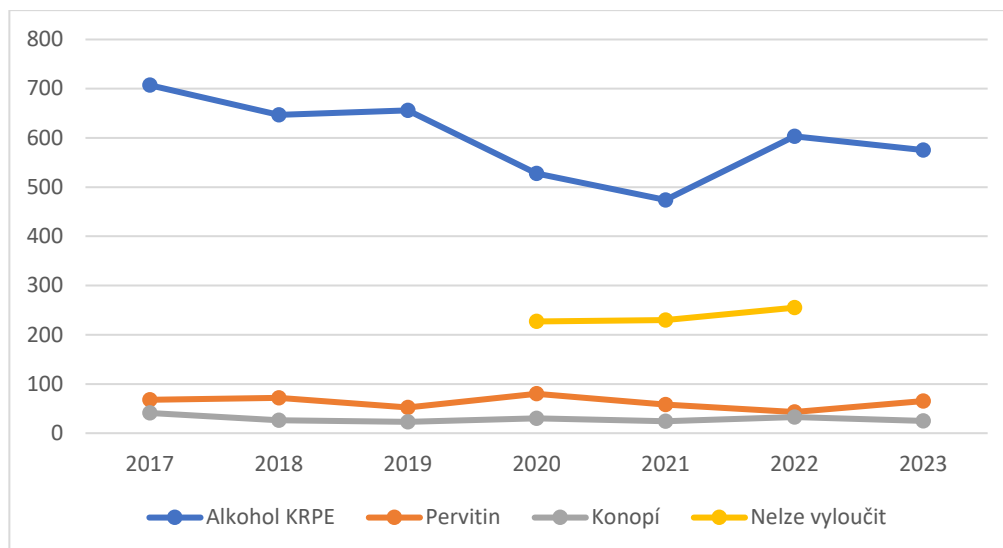
V grafu číslo 4 porovnáváme ukazatele kriminality páchané v Pardubickém kraji spáchané a stíhané podle pohlaví. Šedou barvou je znázorněna celková stíhaná kriminality za období 2017-2023. Modrou barvou jsou znázorněny stíhané spáchané skutky muži a

oranžovou barvou jsou znázorněny stíhané spáchané skutky ženami za dané období. Na tomto grafu spatřujeme, že muži vysoce dominují v páchaní objasněné trestné činnosti nad ženami. Dále můžeme spatřovat, že dle této statistiky je kriminalita páchaná ženami ve spíše stabilní linii a nijak zvlášť nestoupá a graf přesně kopíruje výsledky stejné jako ve spáchané stíhané kriminalitě podle pohlaví za dané období v České republice.

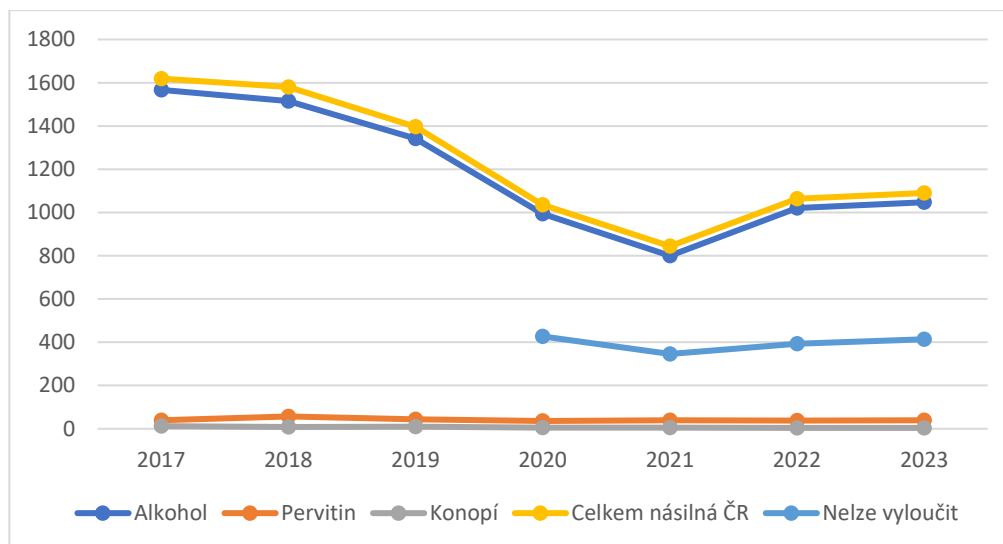
Graf 5: Celková kriminalita spáchaná podle návykové látky v České republice za období 2017-2023

Na grafu číslo 5 vidíme vyznačenou objasněnou kriminalitu spáchanou v České republice za období od 2017 do 2023. Na tomto grafu vidíme modrou linku, kterou jsou znázorněny spáchané a objasněné skutky, které se staly pod vlivem alkoholu. Oranžová linka značí pervitin, šedá konopí a žlutá linka značí kategorii, která se začala vyplňovat od roku 2020, kdy tato značí skupinu „nelze vyloučit užití návykové látky“. Na tomto grafu jasně dominují objasněné skutky spáchané pod vlivem alkoholu, jako druhé jsou skutky pod vlivem pervitinu a jako třetí pod vlivem alkoholu. Kategorie nelze vyloučit užití návykové látky zde tvoří velké zastoupení trestných činů spáchaných v České republice. Na tomto grafu je patrné, že kriminalita spáchaná v České republice pod vlivem návykových látek má klesající tendenci.

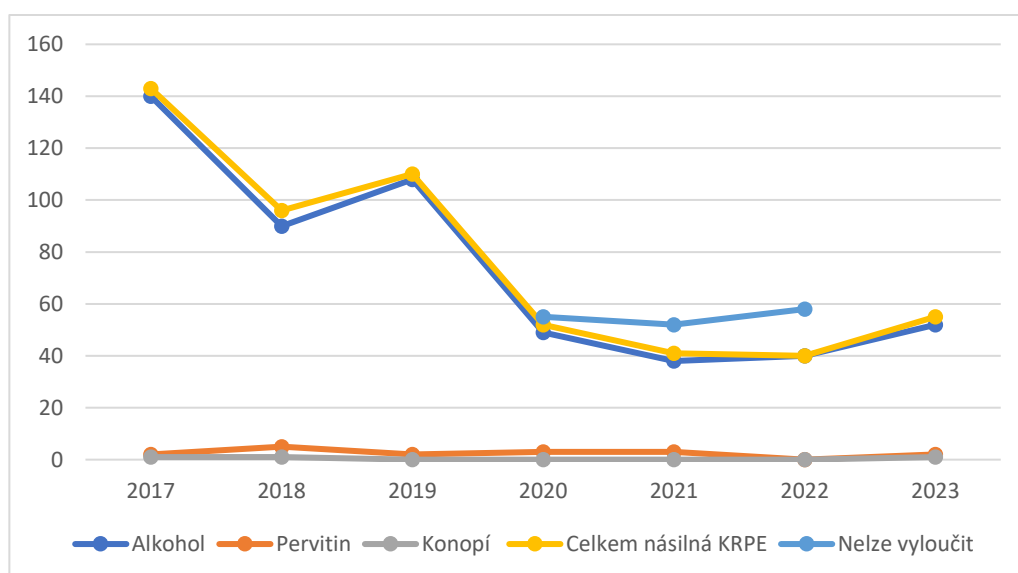
Graf 6: Celková kriminalita spáchaná podle návykové látky v Pardubickém kraji za období 2017-2023

Na grafu číslo 6 spatřujeme objasněnou kriminalitu spáchanou v Pardubickém kraji za období od 2017 do 2023. Na tomto grafu vidíme modrou linku, kterou jsou znázorněny spáchané a objasněné skutky, které se staly pod vlivem alkoholu. Oranžová linka značí pervitin, šedá linka značí konopí a žlutá linka značí kategorii, která se začala vyplňovat od roku 2020, kdy tato značí skupinu „nelze vyloučit užití návykové látky“. Na tomto grafu jasně dominují objasněné skutky spáchané pod vlivem alkoholu, jako druhé jsou skutky pod vlivem pervitinu a jako třetí pod vlivem alkoholu. Kategorie nelze vyloučit užití návykové látky zde tvoří velké zastoupení trestných činů spáchaných v Pardubickém kraji. Na tomto grafu vidíme, že kriminalita pod vlivem alkoholu a konopí má klesající tendenci a kriminalita spáchaná pod vlivem pervitinu a nezařazené skutky, u kterých nelze vyloučit užití návykové látky mají nepatrnou stoupající tendenci, avšak v porovnání s celkovou kriminalitou je celková kriminalita s klesající tendencí.

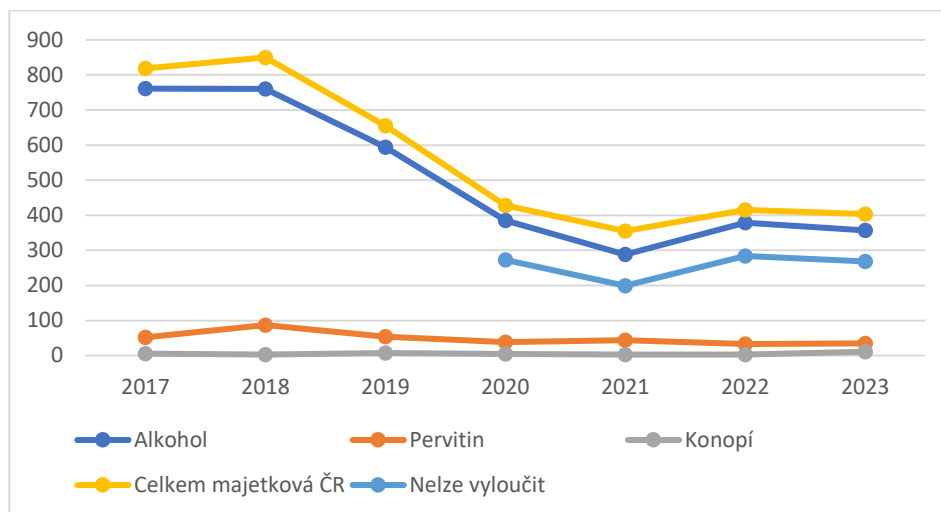
Graf 7: Násilná kriminalita spáchaná podle návykové látky v České republice za období 2017-2023

Na grafu číslo 7 vidíme celkem pět ukazatelů. Žlutá linka značí celkovou násilnou kriminalitu spáchanou pod vlivem návykových látek spáchanou v České republice za období od 2017 do 2023. Dále je zde tmavě modrá linka, která značí násilnou kriminalitu spáchanou pod vlivem alkoholu, světle modrá linka, která značí kategorii, kdy nelze vyloučit užití návykové látky a oranžová linka, značící trestné činy spáchané pod vlivem pervitinu a šedá linka pod vlivem konopí. Na tomto grafu vidíme, že násilná kriminalita v České republice je nejvíce páchána pod vlivem alkoholu a tvoří většinu celkové násilné kriminality spáchané pod vlivem návykových látek. Na všech liniích vidíme, že násilná kriminalita má od roku 2017 klesající tendenci.

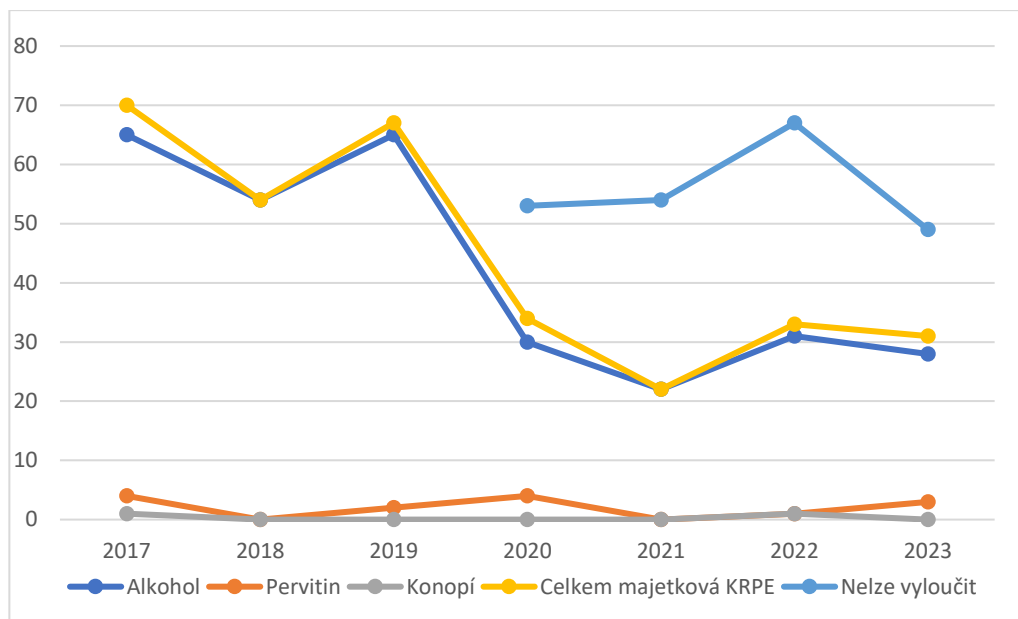
Graf 8: Násilná kriminalita spáchaná podle návykové látky v Pardubickém kraji za období 2017-2023

Na grafu číslo 8 vidíme celkem pět ukazatelů. Žlutá linka značí celkovou násilnou kriminalitu spáchanou pod vlivem návykových látek spáchanou v Pardubickém kraji za období od 2017 do 2023. Dále je zde tmavě modrá linka, která značí násilnou kriminalitu spáchanou pod vlivem alkoholu, světle modrá linka, která značí kategorii, kdy nelze vyloučit užití návykové látky a oranžová linka, značící trestné činy spáchané pod vlivem pervitinu a šedá linka pod vlivem konopí. Na tomto grafu vidíme, že násilná kriminalita v Pardubickém je nejvíce páchána pod vlivem alkoholu a tvoří většinu celkové násilné kriminality spáchané pod vlivem návykových látek, stejně jako výše uvedené statistiky v násilné kriminalitě v České republice. Na všech liniích vidíme, že násilná kriminalita má od roku 2017 klesající tendenci, avšak i přes celkovou klesající tendenci v roce 2023 mírně stoupl.

Graf 9: Majetková kriminalita spáchaná podle návykové látky v České republice za období 2017-2023

Na grafu číslo 9 vidíme majetkovou kriminalitu objasněnou a spáchanou pod vlivem návykových látek na území České republiky v období od 2017 až 2023. Na tomto grafu je celkem pět ukazatelů, kdy žlutý značí celkovou majetkovou kriminalitu spáchanou pod vlivem návykových látek, tmavě modrá linka značí majetkovou kriminalitu spáchanou pod vlivem alkoholu, světle modrá značí kategorii, kdy nelze užití návykové látky vyloučit, oranžová značí trestnou činnost spáchanou pod vlivem pervitinu a šedá pod vlivem konopí. Na tomto grafu spatřujeme, že majetková trestná činnosti je nejvíce páchána pod vlivem alkoholu a celková majetková kriminalita páchaná pod vlivem návykových látek v České republice má sestupnou tendenci.

Graf 10: Majetková kriminalita spáchaná podle návykové látky v Pardubickém kraji za období 2017-2023

Na posledním grafu číslo 10 vidíme majetkovou trestnou činnost spáchanou pod vlivem návykových látek v Pardubickém kraji za období 2017 až 2023. Tento graf má celkem pět ukazatelů, kdy žlutý znamená celkovou majetkovou kriminalitu spáchanou v Pardubickém kraji pod vlivem návykových látek. Tmavě modrá linka značí objasněnou majetkovou kriminalitu spáchanou pod vlivem alkoholu, oranžová linka značí tu samou kriminalitu spáchanou pod vlivem pervitinu a šedá pod vlivem konopí. Na tomto grafu vidíme, že v Pardubickém kraji majetková kriminalita klesá a dominuje jednání páchané pod vlivem alkoholu. Pro zajímavost chce zmínit výsledky u světle modré linky, které jsou vysoko nad výší objasněné celkové majetkové kriminality v Pardubickém kraji, která je páchaná pod vlivem návykových látek.

3.5 Ověření hypotéz

Toto kvantitativně orientované výzkumné šetření bylo provedeno za pomoci statistické metody, která byla zvolena z důvodu charakteristických vlastností výzkumného problému. Na základě porovnání výše zmíněných statistických dat bude provedeno ověření hypotéz.

- **Hypotéza číslo 1: Protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek za období od roku 2017 do roku 2023 má v Pardubickém kraji klesající tendenci.**

Na základě statistik dostupných z interních zdrojů Policie České republiky lze vyčíst, že celková kriminalita má od roku 2017 převážně klesající tendenci, a to zejména násilná a mravnostní kriminalita, která byla v této práci zkoumána a porovnávána. V meziročním porovnání celkové kriminality v České republice za období 2017 až 2023 kriminalita převážně celou dobu klesala, viz graf číslo 1 a číslo 2 celkové spáchané kriminality v rámci České republiky a v porovnání v rámci Pardubického kraje. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že ubývá kriminality páchané pod vlivem návykové látky a toto jednání má také klesající tendenci, což lze sledovat ve výše zmíněných analýzách. Tato hypotéza **lze potvrdit**.

- **Hypotéza číslo 2: Protiprávního jednání pod vlivem návykových látek za období od roku 2017 do roku 2023 se v Pardubickém kraji dopouští ženy méně než muži.**

Z interních statistik i veřejně dostupné literatury lze říci, že se ženy dopouští méně kriminálního jednání než muži, tudíž lze usoudit, že se tohoto jednání dopouští méně pod vlivem návykových látek než muži. Toto je znázorněno na grafu číslo 3 a číslo 4, dále na grafu číslo 5 a číslo 6 vidíme, že kriminalita páchaná pod vlivem návykových látek má sestupnou tendenci. Analyzováním dat zjištěných z interních statistik lze předpokládat, že tuto hypotézu **lze potvrdit**.

- **Hypotéza číslo 3: Alkohol je v Pardubickém kraji za období od roku 2017 do roku 2023 v protiprávním jednání rozšířenější návykovou látkou než nelegální drogy.**

Z výše uvedených výsledků jednoznačně v každém protiprávním jednání dominuje přítomnost alkoholu nad nelegálními drogami. Toto je patrné jak z celorepublikového

pohledu, tak z porovnání údajů z Pardubického kraje z grafu číslo 5, číslo 6, číslo 7, číslo 8, číslo 9 a číslo 10. Tato hypotéza z tohoto důvodu **lze potvrdit**.

- **Hypotéza číslo 4: V Pardubickém kraje majetková trestná činnosti páchaná pod vlivem návykových látek za období od roku 2017 do roku 2023 převládá nad násilnou kriminalitou páchanou pod vlivem návykových látek.**

Z veřejně dostupných i interních statistik lze vidět, že je majetková trestná činnosti převyšující nad násilnou trestnou činností. Toto vidíme na grafu číslo 1 a grafu číslo 2. Avšak v pojetí těchto trestných činností pod vlivem návykových látek je násilná trestná činnost za zkoumané období v České republice i v Pardubickém kraji vyšší než trestná činnosti majetková, a to z důvodu, že jednání pod vlivem návykové látky u objasněných trestných činů se dá složitě prokázat při pozdějších objasnění trestného činu. Toto je znázorněno na grafu číslo 7, číslo 8, číslo 9 a číslo 10. Z tohoto důvodu nelze hypotéza potvrdit, protože se ovlivnění návykovou látkou dá dokázat pouze při spáchání skutku nebo těsně po něm a majetková trestná činnosti je mnohdy objasněná až dny, týdny nebo měsíce po skutku a ovlivnění návykovou látkou pak tedy není prokazatelné a ověřitelné. **Z tohoto důvodu hypotézu nelze potvrdit.**

3.6 Závěr empirické části

V závěru empirické části šetření bude zhodnocen cíl výzkumného šetření, který byl pokusit se zjistit, jakou má kriminalita páchaná pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji tendenci růstu, kdo se více dopouští kriminálního jednání pod vlivem návykové látky, jaký druh kriminality převládá v Pardubickém kraji a zjistit, jaká návyková látka převládá v páchání protiprávního jednání na území Pardubického kraje. Toto se podařilo zmapovat v rámci analýzy interních statistických údajů, které slouží pro potřeby Policie České republiky, a výzkumné šetření shledávám za úspěšné.

Hypotézou číslo 1 bylo potvrzeno, že jednání páchané pod vlivem návykových látek páchané za období 2017-2023 v Pardubickém kraji má sestupnou tendenci. Toto je dle mého názoru zapříčiněno tím, že klesá za prvé celková kriminalita, která je páchána a za druhé je těžko prokazatelné, že byl skutek spáchán pod vlivem návykové látky, jelikož se pachatel mnohdy nechytí při páchání skutku ani těsně po něm. Nicméně to nemění nic na faktu, že má kriminalita celkově sestupnou tendenci.

V hypotéze číslo 2 bylo potvrzené, že se protiprávního jednání spáchaného pod vlivem návykových látek dopouští méně ženy než muži. Toto je z obecné praxe známý fakt, avšak pro účely této práce byly porovnány ukazatele celkové kriminality spáchané za dané období podle pohlaví a dále byl porovnán sestupný trend kriminality páchané pod vlivem návykových látek. Z tohoto bylo usouzeno, že se kriminality dopouští ženy méně a hypotéza byla na tomto základě potvrzena.

V hypotéze číslo 3 bylo posuzováno, zda je protiprávní jednání páchané pod vlivem alkoholu v Pardubickém kraji za dané období nejrozšířenější, což bylo jednoznačně potvrzeno statistikami spáchaných objasněných skutků, kdy u všech dominovalo užití alkoholu a ostatní návykové látky byly až v jeho pozadí. Toto můžu potvrdit z praxe, avšak bych měla poznámku k ostatním návykovým látkám, které jsou uvedeny v nízké míře proto, že je málokdo testuje. Toto by však dle mého názoru nezměnilo fakt, že alkohol v protiprávním jednání dominuje.

V hypotéze číslo 4 byla porovnávána majetková kriminalita páchaná pod vlivem návykové látky a násilnou kriminalitou páchanou pod vlivem návykové látky v rámci daného období v Pardubickém kraji. Tato hypotéza měla potvrdit to, že majetková kriminalita dominuje nad násilnou kriminalitou. Toto se však nepodařilo potvrdit. Jelikož však celková majetková trestná činnost spáchaná na území České republiky a Pardubického kraje dominuje nad ostatní kriminalitou, dá se usoudit, že ta kriminalita páchaná pod vlivem návykových látek má zkrácené výsledky statistik z důvodu toho, že

je objasňována až dodatečně, kdy, již pachatel není na místě spáchání nebo se zde nenachází krátce po skutku, kdy by se ovlivnění návykovou látkou dalo potvrdit. Dále je to ovlivněné tím, že jak jsem již výše zmínila, málokdo testuje osobu pachatele na jiné návykové látky. Z tohoto důvodu je ve statistikách kriminálního jednání spáchaného pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji dominující násilná kriminalita nad tou majetkovou, jelikož je tento druh kriminality více objasňován přímo při nebo těsně po skutku.

Toto výzkumné šetření by bylo velice zajímavé, kdyby se dalo provést s osobami pachatelů, avšak k tomuto by byl potřeba velký vzorek těchto osob a dále si nemyslím, že by chtěli spolupracovat a uvádět informace o jejich ovlivnění návykovou látkou. Dále by se tímto vyřešilo pouze malé procento spáchané kriminality a nešla by udělat adekvátní statistika a porovnání dat.

Data upotřebená v analýze byla získána z interních zdrojů Policie České republiky, z elektronických statistik vedených na interních stránkách Policejního prezidia České republiky. Data byla využita dle platných právních norem tak, aby nedošlo ke zneužití citlivých a osobních informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných. Výsledky této analýzy dat nemohou vést ke ztotožnění konkrétního pachatele a v této bakalářské práci nebyla použita žádná osobní data, pouze statistické údaje trestné činnosti páchané v roce 2017 až 2023 v zaměření na pohlaví, odvětví trestné činnosti a návykové látky. Práce nemapuje osoby odsouzené. Tyto statistiky jsou vedeny pouze v rámci Policie České republiky, nikoliv v pohledu soudním.

Závěr

Cílem výzkumného šetření bylo zmapovat protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek, pokusit se zjistit, jakou má kriminalita páchaná pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji tendenci růstu, kdo se více dopouští kriminálního jednání pod vlivem návykové látky, jaký druh kriminality převládá v Pardubickém kraji a zjistit, jaká návyková látka převládá v páchání protiprávního jednání na území Pardubického kraje. Cíl práce se dle mého názoru podařilo naplnit, protože bylo čerpáno z odborných zdrojů, z mé praxe, kterou u Policie České republiky jako policista mám a dále bylo čerpáno z dostupných interních zdrojů, které se podařilo relevantně porovnat. Z těchto statistik byly vyhotoveny vlastní grafy, které dokáží lépe zobrazit dané výsledky šetření empirické části a jejich následné analýzy.

Téma této práce pro mě bylo jasné již od začátku studia, mělo však jinou koncepci. Nakonec se však v průběhu práce změnila, jelikož aktuální koncepce dávala větší smysl a lépe na sebe navazuje než můj původní koncept témat teoretické části. Mé práci velice pomohlo, že se s tímto tématem setkávám pravidelně ve svém služebním životě, kdy mám možnost s pachateli trestné činnosti přicházet do blízkého pracovního kontaktu a toto také napomohlo mému vnímání oficiálních statistik. Tato práce by měla však i běžného čtenáře, který není z řad Policie České republiky, uvést do tématu, kterému by měl plně porozumět po pouhém přečtení této práce a je konstruována tak, aby mu dávala smysl a nemusel hledat vysvětlení různých pojmů. Práce se mi zpracovávala hezky a dobře mi také propojila mé zkušenosti z praxe s určitou teorií.

Pro empirickou část výzkumného šetření byl stanovený výzkumný problém, který zněl: Zmapovat protiprávní jednání páchané pod vlivem návykových látek, pokusit se zjistit, jakou má kriminalita páchaná pod vlivem návykové látky v Pardubickém kraji tendenci růstu, kdo se více dopouští kriminálního jednání pod vlivem návykové látky, jaký druh kriminality převládá v Pardubickém kraji a zjistit, jaká návyková látka převládá v páchání protiprávního jednání na území Pardubického kraje. Podle mého se cíl a výzkumný problém podařilo naplnit, protože byly zjištěny konkrétní výsledky, které byly podloženy konkrétními daty získanými ze statistik Policie České republiky. Tato práce pro mě a mou praxi byla přínosná z důvodu, že výsledky šetření až na jeden případ korespondují s praxí a předpoklady, které jsem měla.

Seznam použité literatury a zdrojů

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

GÖPPINGER, Hans, Michael BOCK a Alexander BÖHM. *Kriminologie*. 5. doplněné vydání. C.H. Beck Verlag, 1997. 978-3406373268

GOTTFREDSON, Michael R. a Travis HIRSCHI. *A General Theory of Crime*. Stanford University Press, 1990. ISBN 978-0804717731

HERETIK, Anton. *Základy forenzní psychologie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1994. ISBN 80-08-01870-4.

KAISER, Günther. *Kriminologie: Ein Lehrbuch*. 3. doplněné vydání. Müller, 1996. ISBN 978-3811460966.

MIOVSKÝ, Michal. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-0865-2.

MITLÖHNER, Miroslav. *Trestní právo hmotné*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-069-6.

NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie osobnosti*. Praha: Management Press, 1993. ISBN 80-85603-34-9.

NEŠPOR, Karel a PROVAZNÍKOVÁ, Hana. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami: pro rodiče a pedagogy*. 3., rozšířené vydání Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7071-123-x.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualizované Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.

NETÍK, Karel a NETÍKOVÁ, Daria. *Vybrané kapitoly z forenzní psychologie pro právníky*. Praha: Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-518-1.

NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3., přepracované vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8.

NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Základy kriminologie*. Dotisk. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 8070668210.

SOTOLÁŘ, Alexander et al. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: Svazek druhý*. Justiční akademie České republiky, 2003. 718 s. Svazek 66.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion, 1996. ISBN 80-85858-30-4.

TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích: mýty – fakta - rady*. Praha: I. Železný, 2000. ISBN 80-237-3606-x.

VÁLKOVÁ, Helena a KUČHTA, Josef. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2.

VERSTER, Annette a BUNING, Ernst. *Informace pro tvůrce drogové politiky o účinnosti substituční léčby závislosti na opiátech*. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2003. ISBN 80-86734-15-3.

ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Online zdroje

ČESKO. Fragment #f2435081 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) - znění od 1. 1. 2023. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218#f2435081>

ČESKO. Fragment #f3918313 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 7. 2023. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 22. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3918313>

ČESKO. Fragment #f5848794 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 22. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250#f5848794>

Český statistický úřad. *V roce 2021 byla kriminalita nejnižší za 10 let*. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-roce-2021-byla-kriminalita-nejnizsi-za-10-let>. [citováno 2024-03-20].

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2023. Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023 [Report on

Illicit Drugs in the Czech Republic 2023] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-323-1

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., ČERNÍKOVÁ, T. 2023. Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2022 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2022] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-311-8

SADÍLKOVÁ, Miluše a kolektiv. *Kriminalita & Drogy*. Praha: SANANIM, 2012. ISBN 978-80-904536-4-7.

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-180-6.

Seznam použitých tabulek

Tabulka 1: Celková kriminalita v ČR 2017-2023.....	29
Tabulka 2: Celková kriminalita KRPE 2017-2023.....	30
Tabulka 3: Kriminalita podle pohlaví v ČR 2017-2023.....	31
Tabulka 4: Kriminalita podle pohlaví KRPE 2017-2023.....	32
Tabulka 5: Celková kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023.....	33
Tabulka 6: Celková kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023.....	34
Tabulka 7: Násilná kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023.....	35
Tabulka 8: Násilná kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023.....	36
Tabulka 9: Majetková kriminalita pod vlivem v ČR 2017-2023.....	37
Tabulka 10: Majetková kriminalita pod vlivem KRPE 2017-2023.....	38

Seznam použitých grafů

Graf 1: Celková kriminalita v České republice za období 2017-2023.....	39
Graf 2: Celková kriminalita v Pardubickém kraji za období 2017-2023.....	40
Graf 3: Kriminalita spáchaná v České republice podle pohlaví za období 2017-2023.....	41
Graf 4: Kriminalita spáchaná v Pardubickém kraji podle pohlaví za období 2017-2023.....	41
Graf 5: Celková kriminalita spáchaná podle návykové látky v České republice za období 2017-2023.....	42
Graf 6: Celková kriminalita spáchaná podle návykové látky v Pardubickém kraji za období 2017-2023.....	43
Graf 7: Násilná kriminalita spáchaná podle návykové látky v České republice za období 2017-2023.....	44
Graf 8: Násilná kriminalita spáchaná podle návykové látky v Pardubickém kraji za období 2017-2023.....	44
Graf 9: Majetková kriminalita spáchaná podle návykové látky v České republice za období 2017-2023.....	45
Graf 10: Majetková kriminalita spáchaná podle návykové látky v Pardubickém kraji za období 2017-2023.....	46